

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb

Vegyes rovatokkal

MEGJELENIK
minden kedden.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 frt 50
Fél évre..... 5 „ —
Egész évre... 10 „ —

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségéi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Bálvány-utca 11.
küldendők.

Első évfolyam. 16-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. április 15.

Húsvét.

A kereszténység nagy ünnepe áldást és derűt hint most is a világra. A faluk egyszerű lakói áhitattal zengik zsolozsmáikat és veszik körül a hagyományos húsvéti bárányt. Nagy városokban a létért való harcz sem ölhette ki jobb szivekben a megilletődést, melyet a feltámadás örök eszméje ébreszt. Nehéz időkben, elnyomatásunk korában ez ünnep vigasztalt meg minket szent jelszavával: «Feltámadunk!» A mi akkor csupán aggódó remény volt, most biztos valóra változott, az a sötét korszak lezajlott örökre. A szent ünnep tanítson minket hinni a jó diadalában, és erősítsen minket küzdelmeinkben.

A magyar klerus.

A hazafias magyar klerus egy idő óta örökös préda a pártok szemében. Hol az egyik, hol a másik párt támadja meg, ha nem siet érdekei szolgálatába állani és annyi következetlenséggel, hogy a mai támadásnál egészen feledi, hogy tegnap még dicshimnuszokat zengedezett az egyház férfiainak igaz hazaszeretete, nagy áldozatkészsége, mély politikai belátása és egyéb nagy erényeiről.

Mikor a főrendiházban megbukott a keresztények és zsidók közti házasságra vonatkozó törvényjavaslat, a kormánypárti sajtó volt az, mely kiméretlen támadásokkal illette az egyház legkiválóbb férfiain, tökéletesen feledve, hogy mily ferde helyzetbe jutnak főpapjaink, ha csak távol maradásuk által is törvénytényé engednek válni oly javaslatot, minő a keresztények és zsidók közti házasságra vonatkozó volt. Feledték továbbá azt is, hogy nem csak a főrendiház egyházbeli tagjai, hanem a magyar arisztokrácia tulnyomó többsége ellenezte a javaslatnak törvényre való emelését és feledték, hogy főpapjaink minden agitációtól tartózkodtak, a vitában is alig vettek részt és szavazatjaikat a bibornok-primás egyszerű és az álláspont természetességéből folyó indokolás után adták.

Mikor a törvényjavaslat másodszor is megbukott a főrendiházban, az ellenzéki pártok nem találtak elég hízog szavakat, melyekkel főpapságunkat elárasztják. Ez bizonyára furesán eshetett azoknak, kik tudják, hogy az ellenzék tulnyomó része elfogadta a törvényjavaslatot és mégis örvendett, mikor az a főrendiházban megbukott. De hát nem azért örvendett, hanem mert azt hitte, hogy a magyar klerusban szövetségesre akadt és ezzel megfogja buktatni a kormányt.

Ha már csakugyan szolgálatnak tekintették is volna, — mi ellen a leghatározottabban tiltakozhatunk — hogy a törvényjavaslat részben főpapjaink szavazatai által is, bukott meg, akkor bizonyára nem érdemelték meg azt a sértést, melyet elkövet a sajtó egy része azáltal, hogy a magyar klerust pártcélokra felhasználhatni, csak remélte is. Főpapjaink a törvényjavaslat ellen szavaztak, mert hitük és meggyőződésük ellen való volt és nem pedig azért, hogy szavazatjaikkal szolgálatot tegyenek valamely pártnak. Csak önmagukat alacsonyították le, önmagukról állítottak ki szegénységi bizonyítványt, kik számítani mertek főpapjaink és általában a magyar klerusnak eszközül való felhasználására és hogy akadtak olyanok, kik erre naivitas vagy más nagyobb fogyatkozás miatt számítottak, azt eléggé elárulja néhány oly lap kifakadása az egyház legelőkelőbb tagjai ellen, melyek csak pár hét előtt a legömlendezőbb hangon irtak ugyanezekről.

Egész határozottsággal várták, hogy a megindult választási mozgalmakban a klerus nagy szerepet fog játszani. Tökéletesen mindegy az egyik, vagy valamennyi oldalról várták-e ezt, de annyi tény, hogy csalatkoztak, mert a magyar klerus következetes marad, és nem akar a választások nem mindig tiszta üzelmeibe avatkozni. Ha kellő alkalom nyílik reá, és az ország érdekei úgy kívánják mindig résen fog lenni; de befolyását nem fogja egyik-másik képviselőjelölt érdekében pazarolni, mert ezt tartalékba kell tartania oly alkalmakra, minő volt a keresztény-zsidó házasság kérdése és olyankor is nem az a mérvadó: fellépése tetszik-e valamely pártnak, vagy sem, hanem az tesz-e vele szolgálatot a hazának és egyháznak?...

Az új kiáltvány.

A függetlenségi párt kissé elhamarkodott kiáltványát a mérsékelt ellenzéké követte. A kormánypárt utolsónak maradt. Fölösleges is nyilatkoznia, hisz politikai irányát mindenki ismeri és akik hozzája csatlakoznak, azoknak olyan indokaik vannak, hogy a pártprogramm egészen fölösleges nekik.

A mérsékelt ellenzék kiáltványa jóval rövidebb, tömörebb, mint a függetlenségi párté; nem kerülhette el az ilyes enuncziációk közös baját, hogy az összes társadalmi osztályokhoz szólván és ezeknek többször ellentétes érdekeit egykép legyezni óhajtván, több általánosságot kell kimondania, a mit mindenki másképp értelmezhet. Az érdekesebb pontok a következők:

«A közjogi alapon álló ellenzék ezentul is oda fogja irányozni törekvéseit, hogy a közjogi alapot szilárd nem-

zeti politika követése által igazolja, hogy ezen az alapon és annak valódi szellemében megszerezze az országnak az anyagi megélhetés és fejlődés közgazdasági és pénzügyi feltételeit, melyek nélkül mint állam fenn nem állhat, a monarchia nemzetközi helyzetéből folyó követelményeknek pedig meg nem felelhet. Ennélfogva az Ausztriával fennálló vám- és kereskedelmi szövetség újra megkötését, melyre nézve már a jövő országgyűlés lesz hivatva a döntő szót kimondani, ezen feltételek megvalósításától fogja függővé tenni.

Ezen az uton és egyáltalán tervszerű közgazdasági és pénzügyi politika, a közterhek szigorú felosztása és a takarékoság szigorú érvényesítése által törekedni fog arra, hogy az államháztartás végre valahára ne csak szóval, hanem tényleg rendeztessék a nélkül, hogy a nemzet gazdasági viszonyai, a direkt adók emelgetése által zaklattassanak.

Törekedni fog arra, hogy a közgazdasági politikában a földművelés, ipar és kereskedelem érdekeinek szolidaritása és ezen főágak együttes fejlesztése jusson érvényre; hogy a szakismeret fokozása és a hitelügy rendezése által a kisebb gazda és iparos is megnyerje fennállásának és versenyképességének feltételeit; és hogy a hazai kereskedelem önállósága és szoliditása minden erre lehető intézkedés által előmozdittassék.

Törekedni fog arra, hogy a közigazgatásban úgy az intézmények korszerű módosítása, mint a kormányzat szellemének gyökeres megváltoztatása által, az állami akarat érvényesítése mellett, az önkormányzati szellem ébredését és fejlődését biztosítsa, a pártatlanságot és a honpolgárok jogainak tiszteletét meghonosítsa, az erkölcsi tisztaságot kérlelhetlen szigorral megóvja.

Politikai hírek.

A marhaválság a két kormány kölcsönös engedékenysége folytán véget ért. Az osztrák kormány visszavonta törvénytelen rendeletét, azonban a pozsonyi marhavásár hír szerint elmarad, a magyar hivatalok kénytelenek lesznek Bécsbe hajtani marháikat.(?) Az osztrákok ha ez állana, elérték azt, amit rendeletükkel czéloztak, megbuktatták a pozsonyi marhavásárt.

Az olaszlisztkai kerületben (Zemplén) Szücs Gyula függetlenségét egyhangulag megválasztották. — *A makói* függetlenségi párt Juszt Gyulát léptette fel. — *Bihar Nagyszalontai* kerületben Arany László kormánypárti és Takács Gyula függetlenségi lépnek fel. — *Hajdu Nánáson* Onódy antiszemita, Soós Gábor függetlenségi lépnek fel. — *Tokajon* Zalai István kormánypárti lépett fel. — *Gyöngyösön* Jakab Géza függetlenségi. — *Lövő* kerületében Dr. Horváth János függetlenségi lép fel. — *Bihar hosszupálji* kerületében Thold István. — *H. Szoboszlón* Vályi Árpád függetlenségpárti. — *A békési* függetlenségi párt Irányi Dánielt újabban felkérte a jelöltségre. — *Biharmegye tenkei* kerületében Lipovniczky Sándor kormánypárti a jelölt, — *Pozsonymegye bázini* kerületében az antiszemita párttól *Tartól* őrnagy, *Bihar-m.-csékei* kerületében Porcia Lajos gróf, a *n.-ajtai* kerületben Zathureczky Gyula kormánypárti lépett fel. — *Esztergomban* a korm. párti Niedermann Pál lépett fel Horánszky Nándor ellen. *A marosvásárhelyi* kerületben Kovách Albert mérsékelt ellenzéki a jelölt, *Zalamegye* baksai kerületében Berger plébános, szintén mérsékelt ellenzéki. *Marmaros-Szigeten* Ürményi Imre.

Olaszországban az új kabinetet általános elégtelenséggel fogadják, valószínűleg rövid életű lesz.

Dr. *Francombe Saunders* a hollandiai trónöröklés sorrendjét következőkép állítja össze; 1. Sándor herceg (orániai), a királynak első házasságából származó fia. 2. Vilma hercegnő (a királynak második házasságából született négy éves leánya). 3. Zsófia hercegnő, a király nővére, a szász-weimari nagy-herceg neje. 4. Ennek fia, Károly Ágoston herceg és leánya Erzsébet hercegnő. 5. Albert porosz herceg (Marianne hercegnő fia.) 6. Mária hercegnő (Frigyes németalföldi herceg leánya) és gyermekei. A trónöröklésre jogosultak még Bernát szász-meiningeni herceg, Sarolta németalföldi hercegnő, fia; továbbá Alexandrine hercegnő, Marianne hercegnő leánya és neje Vilmos mecklenburg-schwerini herceg és Louiza dán trónörökösne XV. Károly svédkirály és Louiza németalföldi hercegnő leánya.

Az orosz stratégiai vasutak építése nem igen halad előre, a mióta a közmunka- és hadügyi miniszterek közt kitört a konfliktus, melynek az lett a következménye, hogy Possiet minisztertől megvonták az építkezés vezetését. Közvetlen oka az volt ez intézkedésnek, hogy a közmunkaügyi miniszter új hitelt kért. A kormánykörök ez annál kelemetlenebbul érinté, mert a vilna-rovnoi vasut építéséről igen kedvezőtlen hírek érkeztek. Az enyhe tél megzavarta a kormány számadásait; a pályák sok helyen víz alatt állanak s a rossz utak miatt nem szállíthattak anyagokat. Az előre megszabott árak is jelentősen emelkedtek, s most a hadügyminiszter, ki a vasutépítést átvette, új hitelt fog kérni.

*Az angol kormánykörök*et meglepte az a többség, mely a választó reform-bill kérdésében Gladstone mellett szavazott. A Daily News bizonyosra is veszi, hogy a többség hatása alatt a lordoknak sem lesz annyi bátorságuk, hogy a törvényjavaslatot elvessék. A Standard azzal vigasztalódik, hogy a bizottságban nagy akadályokat talál a javaslat. A parnellisták kedvező szavazását megmagyarázza Gladstonnak az az ígérete, hogy a kormány igazságos lesz Irországgal szemben.

Valdek - Rousseau jelentése szerint az ankin kerületben (Franciaország) a zavargások komoly mérvet öltöttek.

Szuákimból jelentik, hogy Mohamed-Said több ellenséges törzsszel ide érkezett és késznek nyilatkozott a béke ügyében tárgyalásokat kezdeni. Hir szerint Osman-Digma Kordovába ment. A Szuakim közelében levő törzsek legnagyobb része megadta magát és még csak egy kis része tanusit ellenséges érzületet.

Hanoiból az a hir érkezik, hogy a hadműveletek Honghoa ellen megkezdődtek. Briere és Negrier tábornokok dandárai Sontayban összpontosítottak, s a kettőnek hadműveletei a Fekete folyam környékére fognak kiterjedni és pedig az első a folyam bal, a másodiké jobb partján. Az ágyu naszádok segítségével, tekintettel a folyam magas vizállására, nem lehet számítani. A védelmet hir szerint, Liouvinclov vezeti. A «fekete lobogósok» ereje 3000, a khinaiaké 12.000 emberből áll, kik közül egy rész a Vörös folyam balpartján Hong-Hoa táján őrködik. Az ellenség részéről erős ellentállásra számítanak.

Madridból jelentik a Temps-nak, hogy Aguerro fölkelővezér Kuba szigetén kikötött huszonöt emberével, kik jobbára mulatok és kreolok. A hajó, melyen érkeztek, kénytelen visszatérni Key Westbe, nehogy a parti örök hatalmába kerüljön. A mint e kikötőbe ért, a spanyol konzul kívánságára lefoglalták. Aguerro már meg is kezdte a lázítást a négek közt. A fölkelők üldözésére katonaságot küldenek ki.

A norvégországi új kabinet alakulása még nagyobb ellenségévé tette a népet a mostani kormányrendszernek.

Az új kabinet szervezete valóságos hadüzenet a storting többsége és a lakosság háromnegyedrésze ellen. Az új kabinetben meghagyták azt a három minisztert, kiket csak pénzbírságra ítéltek, sőt egyiköket meg is tették kormányelnöknek; új miniszterekül pedig az ország legkonzervatívabb embereit választották. Nem csoda tehát hogy az ellenzéki párt represszáliákhoz folyamodik. Ok-talan dolog volt az is, hogy belevonták a svédeknek ama konfliktusba, mely a svéd kormány és nép közt támadt, mert a svédeknek semmi közük sincs a norvég alaptörvényekhez. Az ellenzéki lapokat rendszeresen üldözik, sőt legutóbb pörbe fogták egy felségsértő cikke miatt. Szintugy Björnsont is, ki Párisból sietett haza, hogy helyt álljon a törvényszék előtt. A konzervatív lapok azonban büntetlenül szidhatják a stortinget és az országos törvényszéket, mely elítélte a minisztereket.

Bratiano kormánya beadta lemondását, mert az alkotmány revíziójáról szóló javaslatát leszavazták. Ez egyértelmű lett volna az orosz befolyás felülkerekedésével és a monarchiánk szövetségétől való elszakadással. A király azonban nem fogadta el a lemondást.

Az angol alsóház 340 szavazattal 210 ellenében elfogadta a választási reformjavaslatot.

Kelet-Ruméliában egyre nagyobb mérveket ölt azon mozgalom, mely e tartománynak Bulgáriával való egyesítését célozza. A nagyobb városokban nagy népgyűlések tartatnak és tömegesen érkeznek az állandó bizottsághoz a kérvények, melyek ezen egyesítést kérik. Az agitációnak közvetlen indoka a porta azon határozata, melylyel visszautasította a nemzet-gyűlésnek a hódoltsági adó leszállítására vonatkozó rendelkezését. A népgyűlések határozatilag kimondják, hogy a jelenlegi bizonytalan helyzet tovább fenn nem tartható, sőt több ezek közül egyenesen a san-stefanói békeszerződésben foglalt határozmányok életbeléptetését sürgeti. Tervben van egy tömeges aláírásokkal ellátott kérvénynek átnyújtása a nagyhatalmakhoz, mely szintén az egyesítést sürgeti. Konstantinápolyban nem csekély aggodalommal várják a dolgok fejlődését.

Dolgozó-szobák és könyvtárak.

Az otthon megteremtésére nélkülözhetlen két lakosztály az, melyről szólni akarok. A mi a boudoir a nőnek, ugyanaz a férfinak, a dolgozó-szoba és a könyvtár vagy a kettő egyesítve. A könyv egy világot visz a négy fal közzé s megkedvelteti otthonunkat.

A léleknek természetes hajlama minél kényelmesebbé, minél megfelelőbbé tenni azt a hajlékot, melyben magamagánál érzi magát. Egy neme ez az önbecsülésnek, ábrándjainknak, kedélyvilágunknak és gondolatainknak önkénytelen kultusza. Rendezett otthon nélkül nem képzelhető boldogság s otthonát csak az hanyagolja el, ki önmagát becsülni nem képes már. Nyisd fel lakásod ajtaját s megmondom ki lakik benne. Valóban semmi sem idomul úgy a korhoz, egyéni jellemhez, foglalkozáshoz mint a szoba, melyben egyedül érezzük magunkat. Kiolvashatni belőle eszméinket, eltanulhatni hajlamainkat, izléseinket s a legparányibb butordarab hű visszatükrözője lesz egész szellemi miveltésünknek, fizikai vérmérsékünknek.

Bizonyos, hogy egy fiatal ember szobája nem hasonlíthat egy öregéhez. Bizonyos az is, hogy egy üzletember dolgozó-szobájának más kinézése van, mint egy íróé, valamint a tudósé is más, mint a világ fiának. Minden körülmények között azonban megköveteli a jó izlés, hogy egy dolgozó-szoba már rendeltetésénél fogva bizo-

nyos komoly jelleggel bírjon, mint oly hely, melynek nem a mulatság, hanem a tanulmány s legfőleg a pihenő elemének szórakozása.

Ne higyjék azonban, hogy a dolgozó-szoba komoly jellege a pedánsággal és unalmassággal lenne egyértelmű. Ellenkezőleg semmi sem áll természetétől távolabb mint ez. Meg kell jegyezni, hogy nincs kiállhatatlanabb és közönségesebb dolog, mint egy íróasztalon, vagy a szoba különböző részeiben zsinormértékre s kétségbeejtő pontossággal való elrendeztetése a tárgyaknak. Félre ne értenek. Ujra nem a rendtelenség az, a mi mellett védbeszédet tartok. De valamint egy női öltöző asztal könnyed fegyelmezettségében kedvesen érezzük a női szív kaczer személyességét, s valamint a művész festményén sem tesz semmi oly rossz hatást, mint a körvonaloknak merev párhuzamossága vagy pedáns derékszögbehajlása, úgy a dolgozó-szoba tárgyai elrendezésénél is szükség van arra a bizonyos «művészi rendtelenségre», mely míg egyfelől játszi hanyagságával tesz elegáns benyomást, másfelől a léleknek bizonyos szabadabb röpte mellett is tanuskodik, hogy nem kötteti meg magát mindennapi aprolékosságok által.

Erőltettség nélküli természetesség, és mégis öntudatos tervszerűség — e kettő kell, hogy nyilatkozzék minden lakosztály, tehát a dolgozó-szobák berendezésében is. Festmények, szobrocskák, fegyverek, porcellánok s apró csecse-becsék nagyon helyén vannak, mert lehetetlen elvitatni a termékenyítő befolyást, melyet a szoba minden tárgya a képzeletre, a gondolkodásra, s egyáltalában minden szellemi foglalkozásra gyakorol, irányt adva eszméinknek. De éppen azért nem szabad felednünk, hogy ha a mennyiség a gazdagságnak lehet is jele, de izlésünkre csak a minőség vehet világot, s e szempontból többet ér mindig egy remekmű, mint száz kétes becsű darab.

És mégis, még az általános elvek mellett is nem oly könnyű dolog egy dolgozó-szoba helyes berendezése, mint első pillanatra vélné az ember. E lakosztály tulajdonképpen szellemi jellege kívánatosá teszi, hogy tárgyai inkább a belbecs, mint a szembeötlő külsőségek tulajdonságaival bírjanak. Mindaz a mi feltűnő, csak arra alkalmas, hogy a gondolkozást elterelje medréből, s ne engedje szabadon csapongani eszméi önalkotta világában. Arra pedig, hogy a helyes arány és egyensúly a szoba diszitményei közt bizonyos diskret frázist adjon az egész környezetnek, nélkülözhetlen a világítás czélszerű alkalmazása, mert dolgozó-szoba főleg és mindenekelőtt a szellemi munkára van szánva. Már most tegyük föl, hogy valaki éjjel akar dolgozni, — olvasni, írni, vagy gondolkozni. Mindenekelőtt nem választ lámpájához ama bizonyos tulipán-forma üvegekből, melyek a plafondra vetik a fényt. De gömbalaku tejüveget sem vesz, melyről tudja, hogy mindenfelé szétszorja a világosságot. Ernyős üveget választ, mely a fényt a szükséges tárgyon, papíron, könyven, képen, stb. összpontosítja, s minden egyebet homályban hagy.

Azt hiszem, ugyanez a viszony áll be a nappali munkánál is. Teljességgel nem lesz nehéz dolog, úgy rendezni el a függönyöket, hogy egy intenció sugár essék asztalunkra s minden lényegtelen rész határozatlan félhomályban maradjon. Sötét, nehéz, tömött függönyök, s az íróasztalnak jól kiszámított elhelyezése ezt könnyen elérhetővé teszi.

A mi az asztal előtti szék helyét illeti, mindenki tudni fogja, hogy a rajta ülőnek a világosság balról kell, hogy jöjjön. Ez egészen elemi dolog. Csak így lehet elérni, hogy a tollat tartó kéz ne fedje homályba a fehér papírt. Nyá-

ron, különösen ha a szobának két ablaka van, előnyös az asztalnak keresztbe fektetése, úgy hogy a szék háttal essék a világosságnak. Az ablak-közben kiszámíthatlan előnyöket húzhat magának e helyzetből, főként az üzlet-ember és államférfi, a mennyiben a többi székek teljes világításban levén, kényelmesen olvashatja le látogatói arczáról a benyomásokat, míg ő maga fedve marad a fürkésző tekintetek elől.

Fontos kérdés az íróasztal alakja. Egyenes legyen-e és nyílt, vagy pedig kerített rácsosított, vagy épen záródó bureau? De e kérdésben csakis és csupán rokonszenvünk dönthet, mert ha kétségtelen is, hogy egy sima asztal előnyösen nélkülözi azt a hivatalos feszességet, mely a bureau-k sajátja, de másfelől viszont vannak foglalkozások, melyeknél okvetlenül szükséges az írományok zárva tartása; majd a magán becsület, majd a hivatalos távollátás szempontjából ki vehetné rossz nevén, ha egy államférfi vagy ügyvéd nem akarja kitenni hivatalos okmányait annak, hogy avatatlan kezek turkálgassanak közte? Fontos iratoknál hányszor idézik elő épen rendezés ürügye alatt, a legveszedelmesebb rendtelenséget? Minden tekintetben sok esetben a zárt asztal javára döntenek tehát egy írószoba berendezésénél.

Ugyanabból a szempontból, melyből a világosságnak fentebb említett beosztását ajánlottuk dolgozó-szobáinknál, ajánlandó a szomszédságnak is oly megválasztása, hogy teljes csönd és nyugalom környezze mindenfelől. Mivel pedig ugyane kívánalmak merülnek föl a hálószobánál is, tehát csak helyeselhető ha a kettő lehetőleg egymáshoz közel esik. E szomszédságnak még más előnyei is vannak: közvetlenné van a kettő közt a közlekedés téve, s egy félbehagyott könyv; levél vagy irás is könnyen figyelemmel tartható, s újra fölvehető anélkül, hogy a sokfelől elfoglalt egyén kénytelen lenne keresgé-léssel tölteni idejét.

Megjegyzem, hogy vannak egyének, kikre a dolgozó-szoba fennebbi leírása nem találhat. Festők, szobrászok, építészek tulajdonképeni dolgozó-szobája a műterem, melynél ismét egészen más kellékek az irányadók. Az atelier-eknél természetesen az a fő, hogy a világosság mentől bővebben és többfelől terjedjen szét, s minden pontot lehetően kiemeljen. Nagy és sok ablak épen ezért minden műterem elengedhetlen föltétele.

Kiegészíti a dolgozó-szobát a könyvtár, ez a nélkülözhetlen jó barát, mely csak akkor felel, ha kérdezik, s mely épen legborúsabb napjainkban bizonyul legtántoríthatlanabb hívünknek. Lehetetlen művelt embert képzelni könyvtár nélkül. Akár külön szobát szenteljünk már most könyveinknek, akár dolgozó-szobánk egy részét alakítsuk könyvtárrá, tény az, hogy egy gondosan összeállított könyvgyűjtemény az, a mi betetőzi egy előkelő férfi-lakosztály fiziognomiáját.

Följegyezték egy híres svéd királynő miniszteréről, hogy fenséges uralkodónője példáját követendő, megbízott egy tudóst rendezzen be neki egy könyvtárt «És minő munkákból óhajtja kegyelmességed?» — kérdező a híres tudós. «Kis köteteket a felső állványokra, és nagyokat az aljába, mint a hogy Krisztina királynőnél,» — volt a komikus felelet.

És mindamellét a jó svédnek igaza volt. Legalább bizonyos, hogy Boileau-nak az okozta halálát, hogy egy igen magas polczra tett igen súlyos könyvet akart leemelni. Hanem a könyvek választásában ennek daczára nagy tévedés volna nem a tartalmat, hanem a formát venni zsinormértékül. Mivel pedig az, hogy milyen tartalmu köny-

vekkal szaporítsuk gyűjteményünket teljesen az egyéni izlés dolga, tehát e tekintetben felesleges is meddő tanácsokat osztogatni.

Más dolog a könyvtár vagy könyvszekrény külső alakja, mely egész problémát foglal magában. Olvassák önök Vitruvuést vagy az idősebb Pliniust, Martiált és Svetoniu-ust s egész választékát fogják magok előtt látni az ében-fából faragott ezüst és arany szobrokkal diszitett márványpadozatu és nemes érczekkel kivert könyvszekrényeknek. Mindezek természetesen többé nem igen felelnek meg a modern izlésnek.

Fontosabb dolognak ismerjük ma már mindenekelőtt a könyvtár fekvését határozni meg. Rendesen a szenvedélyes bibliotékok az északi fekvést a hidegség, a délit pedig a melegség miatt nem tartják alkalmasnak. A nyugati fekvésnek tartós melege, viszont a faállványokra nagyon káros és a rovarok fejlődését is elősegíti. Mindez elég ok arra, hogy más kiváló könyvgyűjtők tanácsai szerint is a keleti fekvésnek adjunk elsőséget.

Hogy a pornak, a nedvesség után a kötésre legártalmasabb és a rovarok szaporodására legkedvezőbb hatását elkerüljük, arra nézve szükséges, hogy a könyvtár lehetőleg olyan helyen legyen hol minden oly mozgás és működés mely port idéz elő, kizárva van. De nemcsak a por és a rovarok pusztítják a könyveket. Rémei azoknak a patkányok is, sőt, mint némelyek állítják, a kikölesönzők is. A világ teremtése óta a könyv mindig oly jószág volt, melynek visszaadását nem számították a becsületbe vágó dolgok közzé. Ismerünk egy tudós és történettudomány-kedvelő erdélyi mágnást, a ki teljességgel nem csinált lelkiismereti kérdést abból, hogy egy becses régi művet a nagyenyedi gyűjteményből, azon tudatban, hogy nála jobb helyen lesz, kabátja alatt elvigyen. Nem esoda, hogy a könyvkikölesönzők e szokására czélozva, már a tudós Scaliger ezt írta felajtajára: «Ite ad vendestes!» — «eredjete a könyvárusokhoz!»

A szekrény lehet nyílt vagy üveges. Mindkettőnek megvan a maga előnye. A nyíltnak a könnyebb hozzáférhetőség, az üvegesnek pedig a por és a rovarok távollátása. Mindkét esetben azonban jó ha a szekrény esédru-, ciprus-, ében-, vagy szandalfából készült, vagy legrosszabb esetben száraz tölgyfából, mely ellenáll a rovaroknak.

Szabályul lehet kimondani a könyvek felállításánál, hogy kerülni kell a két soros elhelyezést, melynek nagy kellemetlenségei vannak, különösen szükség esetében, a midőn a kéz, mely a belső sorban keres, könnyen megbonthatja az egyensúlyt a külsőben. Az állványközöknek elegendő terjedelemmel kell birniók arra, hogy egy könyv kivételénél a kötés meg ne horzsolódjék. Ha csak nagyság szerinti elhelyezésről lenne szó, azt tanácsolnám, hogy a foliók legalul, a quárt alakuk felette, az oktáv és tizenkettedrét formátumok pedig még feljebb essenek. Mivel azonban a könyvek sorozatba osztásánál az egyneműség szempontja is figyelembe veendő legokosabb úgy kombinálni az elrendezést, hogy a váltakozó nagyságok némi pittoreszk hatást eredményezzenek.

A kötések változatossága, megfelelősége a tartalomnak, a színek és aranyozások sokfélesége, nemcsak biztos jelül szolgálhatnak ez vagy ama munka rögtöni felismerésére, de a könyvtárnak is legmegragadóbb díszét képezik. Antik jellegű kötések, modernekkel váltakozva a legkellemesebb hatást nyújtják. Minden más butort a környezet komolyságának megfelelően kell választani, s a mennyiben gyakorlati czél van velők egybekötve, a körülmények követelményei lesznek természetesen irányadók.

SZÉPIRODALOM.

Férfi szerelme.

Esőnek csöppje szirtet is kiváj,
Lány, kedveseddel könnyelműn ne bánj!
Kis röpke gúny is sebzi a szívet,
Amelynek büszkesége, hogy szeret!

Hiába esdesz aztán mosolyért,
A sértett férfi többé meg nem ért
Szívére bármily fájdalom tolul,
Ő megmutatja: «Én vagyok az ur.»

Ebeczky Béla.

Huszonnégy óra a Babina-grédán.

Az elmúlt tél egyik zivataros februári napja Bosznia egyik kis városában, Banjalukában virradt rám. Épen öltözködni kezdtem és alánéztem az alacsony, szűk ablakon le a piszkos, hó és sárlével fedett utcára, mikor kopogtattak ajtómon.

Zvolte! kiáltásomra kinos nyöszörgéssel nyílt meg a primitív zár és egy fiatal, magyar gróf ösmerősöm, ki egyike volt akkor az ottani equitatio tagjainak, lépett be rajta.

Előadta hogy egy páran összebeszéltek a tisztek, hogy ma elmennek medvére vadászni, a *Babina-grédára*, s hát hogy tartsak én is velök.

Családomnak semmi nemű tagja nem volt valami nagy tisztelője Nimródnak soha, én talán mind közt legkevésbé s a menyire rajongok a lovas sport mindenféle neme iránt, oly közönyösen hagyott mindig a fegyverrel való vadászat.

Ugy vagyok vele körülbelül mint *Jenőy Kálmán* Jókai „*Eppur si muove*“-jában, a ki a zuhatagok mormolásán, a százados fák lombjainak zsongásán mélázva, elhagyta menekülni a fegyvere csövére kerülő vadat.

De Boszniában, a hol oly kevésbé lehetett válogatni a szórakozásokban, a hol az unalom sötét árnya lépten nyomon kísérte az embert, még a vadászatot is mulatságnak találtam s elfogadtam a meghívást.

Kilencz órát vert épen a szerb templom órája, mikor a kis társaság három hosszú, löcsös bosnyák szekérré fölpakolozva, kihajtatott a városnak csufolt rendetlen, szennyes háztömekegéből.

A ködös téli levegőben tompán csilingeltek a lovak nyakára kötött apró csengők s a mindig erősödő szél elkapkodta a kocsisok keserves, elnyújtott énekének foszlányait. A piacon a hol áthajtottunk már élénk élet folyt. „*Kiszela wruce*“ és „*Cimit*“ kiabálásokkal jártak fel s alá a házalok, előbbieik meleg méhsörhöz hasonló italt, utóbbiak barnássárga, lapos, lepényszerű kenyereiket kínálgatva.

A hegyi utra fölérve, mely alatt a Vrbac zöldes vize harsogva rohant kövecses medrébe, s elhagyva a *gornisert*, mely szerbül *felső várost* jelent s a régi Banjaluka részét képezi, mindig erősebb lett a szél és havazni is kezdett.

Novoszellóra az első faluba érve — valóságos zivatarra fajult s a nagy hópolyhektől, melyek ijesztő for-

gással kavarogtak a metsző léghen, alig lehetett a lovakat hajtani.

— *Rusau wrem!* dörmögték a kocsisok nyírott bajszaik alá s noszogató «*hajdi*» kiállításokkal biztatgatták a kis, kóczos lovakat.

Kegyetlenül fáztunk. A dermesztő szél testünk minden porcikáját átjárta már

Nem használtak a bélelt bundák semmit, mintha csak foszlékony illúzió-szövet fedte volna tagjainkat, úgy belopodzott minden posztón és prémen át ez a kegyetlen, metsző áramlat.

Agyonfagyva érkeztünk Sitnicára

Épen dél volt már akkor s a homályos napvilág küszködött a sűrű köddel s a sötéten borongó fellegekkel de hasztalanul, egy egy fogyatékos sugára kicsillant ugyan a sötét felhőrétegből, csak azért azonban, hogy annál átláthatatlanabb legyen a homály.

A sitnikai magaslaton a Rodics ezred egy barakja állt — bementünk oda.

A cantinba épen ebédelt a hadnagy és két tiszthelyettes, akik az itteni csapathoz voltak beosztva. Boszniába a merre csak jártam keltem rendkívül előzékenyeknek tapasztaltam a katonatiszteket, annál inkább azok voltak itt, miután társaságunk engem s a fiatal gróf P—t, ki a banjalukai kerületi főnök fivére volt, kivéve, csupa katonatisztből állott.

A cantin kellemes, meleg helyisége, a felszolgált jó ebéd, a néhány palaczk szerémségi bor csakhamar jótékonyon hatott dermedt tagjainkra s mikor a fekete kávé felszolgálták s rágyújtottunk a hozszuszáru «*lula*»-ra alig éreztük már magunkon az öt órai keserves kocsizás nyomait.

Ha nem látjuk az ablakon át a vadregényes, égfelé meredő sziklákat, haragos zöld fenyőikkel, nem az óriási bazalt köveket a hegyi uton s a Varcarwacu-felé haladó, fekete darócz ruhás, fejükön vörös turbánt viselő parasztokat, akár el is álmodhattuk volna magunkat, az édes-kedves otthon valamelyik városának pipafüsttel, kedélyes lármával megtelt vendéglős éttermébe vagy kávéházába.

C... kapitány, társaságunk egyik tagja s a mostani expedícióra megválasztott *generálisunk* két óra után szedelődni kezdett s indulót parancsolt.

A sitnicai három tiszt megértve, hogy ma még a *Babina grédára* szándékozunk följutni, minden erejükből igyekezett erről a tervről lebeszélni.

Az idő borzasztósága, a rossz, járhatatlan utak, a mindinkább sötétedő ég mellettük bizonyított, de C... kapitány nem engedett.

— Lári-fári, — szólt — sokkal nagyobb hideget kiálltam én Schlesswig-Holsteinban mikor bivouaciroztam; estefelé a szél el fog állni s a feljövő hold mellett gyönyörű utunk lesz.«

Ebben a «*gyönyörű utban*» ugyan egygyikünk sem bizott valami nagyon, de rösteltük, hogy holmi sybaritáknak nézzen az öreg harczedett kapitány s megadó sóhajjal kezdtük magunkra szedni bundáinkat s buszultunk szives házi gazdánktól s a jó fűtött szobától.

— Die Herren werden es bereuen!

Kiállt utánunk még a kis tiszthelyettes akkor is mikor már a szekereken ültünk s hangját elnyelte a kerekek zörgése, ostorok csattogása és a vihar zugása.

Mert a «*gyönyörű idő*» a mit C... kapitány prognostikált, sehogy sem akart bekövetkezni. Az orkán egyre dühöngött s a magas fenyőfák úgy recsegték, ropogtak az utfeletti hegyszakadékokon, hogy minden pillanatban

attól lehetett tartanunk, hogy ránk zuhan vagy egy ilyen fa óriás.

Hideg volt és a hó egész vastag fehér réteggel vonta be az egész tájat, vigasztalan, egyhangu színezetet adva mindennek.

Egy egy csoport haragos zöld boróka épen úgy vette ki magát a sziklás vidéken, mint egy egy pillanatja a boldogságnak egy sötét, szomorú élet tragédiájában.

Itt ott egy egy elrejtett, a szikla rovátkák alá épített *han* ablakából csillant ki valami fogyatékos világosság s az egész utvonalon egyetlen egy járművel, egyetlen egy emberi lélekkel nem találkoztunk.

Láttam C. . kapitány arcán, hogy már ő is bánni kezdte, hogy elindultunk, de azért ki nem fogyott a biztatásból és csitlított az elégedetleneket.

Én — bundám gallérját orrig felhuzva — közönyösen néztem a szakadó hóra, hallgattam a fák nyikorgását, a kocsisok káromkodását és nem törődtem semmivel.

Olyan volt az én kedély hangulatom akkor, hogy legjobban szerettem volna ha kocsistól, lovastól mindenestül elsüllyedtünk volna ott valahol az uton és egy cseppet sem ijedtem meg mikor egyik kocsis megjegyezte, hogy ezen a tájon járt Vuksan, a hirhedt rablóvezér nem rég s hogy itt igen könnyen lepuskázhatják az embert lesből a zsványok.

Félig keserűn, félig gunnosan meg is jegyeztem a mellettem ülő gróf P—nek, hogy az lenne a derék, hogy mi indultunk vadászni s most még minket durrantanának le medve helyett.

Hanem hát ez még sem történt meg.

Vuksánnak több esze volt, semminthogy ilyen bozorkányok szombatjának való éjszakán az erdőkben kóboroljon s irtózatos mélységek, szakadékok és vizomlások közt, szurok sötét-égben éjjeli tizenkét órakor fölérünk a Babina gredara.

Már akkor a lovak félig megváltak dögölve, a kocsisok nem bírták mozdítani gémberegett ujjukat s C. . kapitány is ugyancsak «szakkermentezett» és szidta a «*verfluchtes Wetter*».

Jovó, az öles hosszú, szőke bosnyák, a kinek a kocsiján én is ültem, ostora nyelével megzörgette egy emberi lak ablakát, az egyetlenét a Babina gredán, a mely különben szintén inkább hasonlított valami magyarhoni disznóólhoz, vagy faluvégi kolompár cigány putrihoz, mint emberi hajlékhoz. Rémült ordítás: tenor, sopran, bassus és alhangokon exekutálva, felelt a zörgetésre, mely bábeli hangzavarból csak a Vuksan nevet vettem ki érthetően.

A jámbor lakók nem képzelhettek egyebet, mint-hogy most éjnek, éjszakáján a kalandos rablóvezér tört békés hajlékukra és hogy most okvetlenül jött végórájuk.

Alig bírta Jovó jerichói trombitához hasonló hangjával tulharsogni jajveszékéléseiket és megértetni velök hogy nem Vuksán van itt, de egy esomó békés férfiú, a ki egyebet nem akar mint földél alá jutni, s hogy még nem hogy elvenne, de még inkább pénzt is fog nekik adni.

A *para* varázsigeje megtette a hatást, annyira már a bosnyák is civilizálódott, hogy imádja az aranyborjút.

Még egy két ablakon át *jegyzékváltás* történt a lakók és Jovó közt és aztán fölnyílt az ajtó. Egy szűk, keskeny nyíláson hatoltunk be a szobának nevezett helyiségbe, melyet igen fogyatékosan világított meg valami mécs féle.

Hét két- és öt négylábú állatot különböztettek meg

látérzéseink a mint azok hozzászórtak a kétes világításhoz.

A házigazda, ennek neje, ősz öreg atyja és négy gyermekből állt a család, melyet két malacz, egy tehén és egy ló egészítettek ki.

Fáztunk és éhesek voltunk mint a farkasok, mert a magunkkal hozott rúd salámi egészen elfogyott már.

Kérdéseinkre, hogy mit lehetne kapni, fanyar pis-lantások következtek Gróf P. a ki legjobban tudott nyelvükön elszámlált mindenféle primitív ételnemet, de mind-egyikre csak azt a feleletet kaptuk:

Nema!

Nincs! Bizony nem volt ott egyéb egy fél össze-száradt kukoriczakenyérenél, melyet olyan formán osztott el C. . kapitány köztünk mint Jézus Krisztus utolsó vacsoráját apostolai közt. A mellett dermesztő hideg volt s a szél ajtón, ablakon, kéményen át dudált befelé úgy, mintha csak koncertet ártak volna Aeolus gyermekei.

Ágyról, vagy csak a legnyomorultabb fekhelyről szó sem lehetett, egyetlen egy vaczokban feküdt az egész familia, letakarva egyetlen egy nagy, szennyes pokrócczal.

Ilyen szegénységről fogalmam sem volt, pedig már azt hittem, hogy nyomorultabban nem élhet senki mint a mi biharmegyei oláhjaink. Herczegek azok az itteni lakósághoz képest.

Az egyik fiú, egy tizenöt-tizenhat éves fakó arcú suhancz egy gödörbe, mely a szoba közepére volt ásva, fadarabokat és tözeget hajigált; néhány pillanat múlva támadt aztán olyan füst és orrtekerő illat, hogy jobb szerettünk volna Sziberia jégmezőin dideregni, mint ilyen áron melegedni.

Vetközésről, lefekvésről nem is álmodtunk. Körül-ültük a kegyetlen tüzet, mely mellé a kocsisok s a lakók is kuporodtak s valódi reszpublikai közösségben töltöttük el éhen-szomjan, álmosan az éjszakát.

Sokféle jártomban-keltemben mindenféle helyeken éjszakáztam, voltak kényelmetlen, rossz, kiálthatatlanul töltött éjszakáim, de ilyen még soha, és ha száz évig élnék — a mitől mentsenek meg az égi hatalmak — még akkor se feledném el ezt a nachtlagert.

Azt hittem és velem mindnyájan, hogy már soha se lesz reggel. Lassan, nagy későn még is felviradt.

A zivatar még jobban tombolt mint előtte való nap, az ajtón is alig lehetett kilépni a hóhegyektől. De C. . kapitány azért megint vadászni akart, öt forintot ígért a gazdának és a két fiúnak ha beállnak hajtóknak.

A bosnyák meg az apját is megöli öt forintért. Vá-lalkoztak rá azonnal, sőt még a szomszéd «han»-ból egy harmadik férfit is keritettek.

Tizen voltunk, a társaság meghasonlott, pedig magyar csak kettő volt közte, lengyel épen egy se s így igen csodálkoztam e felett.

Öten határozottan megtagadták az engedelmességet C. . kapitánynak és készebbek voltak a *luca* büdös, füstös, fojtó levegőjét színni, mint podagrát és halálos tüdő-vészt szerezni ebbe a pogány időbe kint. A kis gróf P. határozottan kimondotta, hogy inkább életében soha se lát egy medvét sem, minthogy most csak egy lépést is tegyen a szobából ki.

Ez alatt az óriási bográcsban megfőzte a bosnyák asszony a kukoricza kását, ezt a honi delikateszet, melytől már emelygett a gyomrunk, ha csak rá néztünk is, s leöntve azt frissen fejt, szüretlen tejjel élénkbe találta. Palástra vetettünk éhes gyomrainkat és jólaktunk vele.

Sohajtvá gondoltam a mi magyar parasztjaink konyhá-jára, a szegedi tarhonyára és egy könnyfélélt morzsoltam

szét szemembe. — Talán nem is egészen a *szegedi tarhonya* szöktette azt pilláimra de — *passons la dessus* . .

Tíz óra tájban C. . kapitány a négy *választottal* s a hajtókkal elindult. Köztük voltam én is, sokkal nagyobb bolondságokat elkövettem én már ennél az életben, s még nem is borzadtam olyan nagyon valami jótékony kis tüdőgyulladástól, a mi hivatta lett volna elszállítani St. Péter paradicsomába.

Fujt a szél, sűrűn esett a hó, mikor a rengetegben állást foglaltunk s alig láttunk öt lépésnyire a ködtől.

— Össze fogjuk egymást lövöldözni — jegyzé meg egy Rudolf ezredbeli főhadnagy.

B. kapitány a vonatezredtől azt javasolta, hogy válasszunk valami dalt jelszónak, a miről megösmérjük egymást.

«Vorwärts mit frischem Muth
Lieb' ist mein Panier . .»

a «*Fatinitza*» induló volt.

Megkérdezte ösmerem e?

— Bár ne ösmerném — erősitem vaczogó fogaim közt, de azután csak elkezdtem keservesen füttyülni a hidegtől vaczogó ajkaimmal.

— Pompás, pompás — erősíti a jó kapitány s miután mindegyikről meggyőződött hogy tudja, elfoglaltatta velünk a posztokat.

Három óra volt már délután s még mindig semmiféle vad nem jött a láthatárra.

A lomha ködben csak a hajtók bocskorainak tompa moraja, egy egy vaklövés és a *Fatinitza* induló itt ott felhangzó dalfoszlányai hangzottak.

A nagy hó, a nagy hideg olyan csalékony kedvet szolgáltatott. A mint puskámra támaszkodva álldogáltam egy fa alatt, szinte úgy véltem, hogy mindez csak szinpad tréfa s hogy most mingyárt hangzani fog Lydia hercegnő szánkájának csöngése, a jó, torzonborz Kancsukoff ostorpattogása s majd csak elém áll a szép, szőke, sugár Wladimir hadnagy. . . .

Vera boze! A mig így álmodoztam lassu csörtetéssel egy óriási maczkó jött ki a szemközti pagonyból s épen farkaszemet néztem vele.

Szép meglepetés a sugár Wladimir hadnagy helyett. . . csak egy perczem volt a gondolkozásra.

Hirtelen fölkaptam puskámat és czéloztam. Egy dörrenés, aztán egy másik, mely mint villám követte az enyémet, és egy tompa nehéz zuhanás.

A szegény maczkó piros vére megfesté a frissen hult havat.

Óriási zaj és láрма kerekedett erre. A többiek is előjöttek rejtekükből s a hajtók vastag dorongokra téve az elejtett vadat becipelték a kuccá-ba, a hol a többi hátramaradottak majd megbolondultak már az unalomtól. Nagy hallóval és «hurrah» kiáltásokkal fogadtak. Óriási tüzet raktak a hajtók az udvaron, s megnyuzva a természetes állatot C. . kapitány utasítása szerint készült a medveszelet, medve rostélyos, medvesteak és más mindenféle medve delicatesse!

Az est hőse én és B. kapitány voltunk. Övé volt a második lövés és golyója fejébe hatolt a maczkónak; enyémet épen szíve kellő közepén találták meg.

A bosnyákok keritettek valahonét istenverte rossz spiritusos pálinkát, és ezzel megittuk az áldomást.

A medvesteak rossz volt mint az ördög, s daczára a jó kapitány biztatásainak nem igen haraptunk belé.

Annál jobban izlelt a bosnyákoknak. Bámulattal eltelve néztük molochusi étvágyukat. Estére kelve, kitisztult az

idő, a régen ígérkezett holdvilág kisütött s e csonttá fagyott uton hazafelé vettük utunkat.

Harmadnap délre a banjalukai főutczán csörögtek velünk végig a szekerek, s a «*Hotel Bossna*» éttermébe gyűltünk össze nagy vadászlakomára, melyet C. . kapitány rendezett.

Itt aztán nem medve-steakkal és spiritusos pálinkával traktált meg a derék házigazda, de minden jóval a mit csak a félszemű horvát vendéglős konyhája nyujtani képes volt.

Hanem azután kámforra vált mindenki, és három nap három éjjel akár kurentáltathattak volna bennünket egész Banjaluka területén. Aludtunk mint a havasi morgák.

C. . kapitány bevalotta később, hogy azt hitte mindnyáján holtra betegszünk. Még csak egy kis katarust sem kapott senki közülünk, hanem azért nem válalkozott volna egyikünk se még huszonnégy órát tölteni a Babina gredán.

Gr. Vay Sándor.

Börne ismeretlen aforizmái.

1811 és 1812-ben Frankfurtban folyóirat jelent meg, «*Közhasznu lapok Frankfurt és vidéke számára*» czim-mel, melybe az akkor 27 éves Börne sokat irt, de e folyóirat csakhamar megszűnván, minden cikkeivel feledésbe merült és Börne összegyűjtött munkáiba nem jutott semmi e folyóiratba irt dolgozataiból.

Pedig köztük sok érdekes van, pl. a következő aforizmák:

1. Sokaknak történelem kell ahhoz, hogy a gyermekeknek az erkölcsant példákkal megvilágosítsák. Annyi, mint ha lánczot és kardot adnának nekik.

2. Aki meggondolással akar győzni ott, hol érzéssel kell, az úgy tesz, mintha röffel mérné a tengert.

3. Némely kritikus valóságos utonálló a Parnaszszus felé vivő uton — «*la bourse ou la vie*» — kiálltással támadnak meg mindenkit. Az igazi költők mosolygva dobják oda tárczájukat, megalégesznek azzal, hogy megtartották életüket és — pénzüket!

4. Voltaire a francia irodalom elegans pipere-szekrénye, jobban tetszenék, ha kevesebb kendőző szer volna benne.

5. Nap- és holdfogyatkozások csak úgy vannak a történelemben, mint a természetben. A tudatlan tömeg megijed tőlük, azt hiszi, hogy itt a világ vége, a bölcs mosolyog, mert tudja, hogy elmulnak.

6. Miért nem arat sikert Shakespeare a német szinpadokon? Mert a közönség nem szokott mérőkanállal enni.

Némely ember a köznapiasság chimboraszóján lakik. Lehetetlen hozzájuk jutni, nekik mindig igazuk van. Az ész, mely nem bir velük, szégyennel kénytelen beismerni, hogy a bot alkalmasabb eszköz, mint a lándzsa.

8. A rozsdás pánczél fohászokodik a naphoz: «*Nap, világíts meg engem!*» A nap válaszol: «*Pánczél, tisztulj meg!*»

Spiritiszta-történetek*).

Hurst Emma asszonyság magán medium, annyira népszerű, hogy távol lakó barátai által, már hetekre előre igénybe van véve. Én Mr. Cole közbenjárásának köszön-

*) Ma midőn a spiritizmus sokoldalú megbeszélés tárgya, alkalomszerűnek véljük e cikket.

hetem, hogy egy ülésen megjelenhettem. A csinosan berendezett cabinet, Hurst asszonyság nappali szobájában van elhelyezve. Az ülés kezdete után tíz perczel, a cabinetbe hívtam és világosan felösmertem elhunyt nővérem Rebeca szellem-alakját. A második megjelenő szellem alakban felösmertem egy 25 évvel elhalt nő-rokonomat.

Kilépett a cabinetből és a viszontlátás örömét élénken fejezte ki. Pár perczel később egy 24 évvel ezelőtt elhalt ifju nő alakja lépett ki a cabinetből. Egyenesen Mr. Cola felé tartott és mellette helyet foglalt. Ezen tündérszép alak, fényes gázvilágnál tíz másodpercig volt látható. Csillogó uszályos öltönyében néhány hallhatlan lépést tett és elenyészett. Utóbb egy koros férfi alakja jelent meg. Már is Barnum F. elhalt barátomat véltem felösmerni, midőn a cabinetből érthetően hangzott: «ez nem Barnum.» Gondolatomat találta el, egy láthatatlan erő vagy hatalom. Megfélemltettem és reszketés fogott elő.

Ezen ülésben 12 szellem-alak jelent meg. Ezek közül 5 kilépett a kabinetből, öt szemünk láttára oszlott szét.

A nyitott ajtóban állottak, látszólag összeomlottak, utoljára csupán fejeik látszottak. Ezen meggyőző tüneményről csupán annak lehet fogalma, ki látta. Még csappantó vagy sülyesztő ajtó segedelmével sem utánozhatta volna élő ember ezen tényt. Hogy pedig sülyesztő nem volt a szobában, arról az ülés előtt és után meggyőződtem.

W. A.

Mentő rém-kép.

X. amerikai mozdonyvezető a Boston Daily Globe egyik levelezőjével, következő élményét közlé, nevének ki nem nyomtatását csupán azért kötvén ki, mivel babonaságának köztudomásra jutása hivatalábóli elmozdítását vonhatná maga után.

«Mult évben», mondá az illető, «egy gépész-társam a a Nashville-Chattanooga pályán vonat-összeütközés következtében életét veszté. Jelen voltam, midőn hulláját megtalálták, vas és fa töredékek által föltámasztva, meredt kezében az emeltyüt tartva, állott összezuzott gépén. Ez történt Cowan mellett, az alaguton innen. Noha hónapok multak el, éjjel soha sem haladhadtam vonatommal a jelzett helyen a nélkül, hogy meghalt barátom meredt szemei és halvány arcza, képzeletben szemeim előtt ne lebegtek volna.

Egy zivataros éjben vonatomon a Cowan alaguthoz közeledve, egy szemközt jövő vonat füttyét hallám, vagy véltem hallani. Jegyzékemből tudtam, hogy jó darabon nem találkozhatom vonattal és kérdő tekintet vetettem fütömre, ki ugyanazon perczen figyelmeztetett a vészhangra. Gépemet megállítani, a vonatot visszatolatni egy perc műve volt. Közben a fütő kihajolva nézett végig a pályán. Egyszerre visszahúzódik és midőn felém fordul, észre veszem, hogy elhalványodott és szemeit rémulten mereszti. Hiában akar szólani, némán mutat egy szemközti hegyromra. Midőn én is oda nézek, oly látványnak voltam tanuja, mely daczára annak, hogy szokva vagyok a veszélyhez és mindennemű izgalmakhoz, véretem fagyasztá meg. Ott, magasan a fellegek közt, sajátságosan megvilágított ködbe burkolva, haladt egy kísértetes mozdony, kerekei örült sebességgel forogtak, tűz és füst ömlött kürtjéből, gőz oldal-nyílásaiból, rajta állott meghalt barátom, kezében az emeltyü, arczán ugyanazon rideg kifejezés volt észlelhető. Megigézve követtem szemeimmel a rém-látványt, míg egy bércz mellett eltűnt. Öntudatomat visszanyerve, észre vettem, hogy nagy sebességgel haladtam visszafelé. Rátékintek fütömre, látom, hogy reszketve

huzta meg magát egy zugban, szétnézek és látom, hogy egy nyílt kitérő vágányon vagyok, melyet kevéssel ezelőtt már elhagytam. Megállítottam gépemet és már ismét előre akartam indulni, midőn megpillantottam a veszélyt jelző lámpást. Helyt maradtam és egy másod perc mulva elrobog mellettem, a fővágányon egy külön vonat, melynek jövele felől, a távirdai hivatalnok megfoghatlan hanyagsága folytán, nem voltam értesülve, melynek bevárása iránt parancsot nem kaptam. Kisértet, vagy nem kísértet, szellem, vagy nem szellem, — annyi bizonyos, hogy ha a rém-füttyre nem hajtok, ha a rém-látványnak tanuja nem vagyok, vonalom a külön vonattal összeütközik és számos utas robog a más világba.

Kellő időben beérkeztem még Chattanooga — de fütöm megszökött.

Boston Daily Globe.

A reklamok fejedelme.

Barnumnak egykor nagy mohósággal olvasott könyve, mely «A pénzszerzés művészeté»-t tanítja, most új kiadásban jelent meg. A hires vállalkozó a hatvanas évek elején, midőn anyagi szerencséjének tetőfokán volt, nyilvános előadásokon osztogatta e könyvben foglalt tanácsait. Az előadások czime sok ezer pénzsovár embert esábitott a new-yorki Cooper-Institut nagytermébe. Ama férfiu neve, kit gyakran egész méltatlanul a humbug apjának szoktak csufolni, kezességnek látszott arra, hogy nagy vagyon gyűjtésére külön titkos szerei vannak. Az előadások hallgatói fölöttébb csalódtak, mert a mit Barnum mondott, olyan egyszerűen, olyan természetesen hangzott, hogy sokan így kiáltottak föl: «Ezt bizony Barnum nélkül is tudtam!» — Csakugyan, Barnum nem mondott többet, mint a mennyit minden okos, tapasztalt és tapasztalásait hasznára fordító kereskedő mondhat, de kevés emberben van meg a Barnum filozofikus érzéke, ki minden sikernek vagy sikertelenségnek okait kutatja. Barnumnak, ki most hetvenöt éves, nagyon változatos volt az élete folyása, óriás vagyont szerzett az által, hogy a tömegek kíváncsiságára spekulált, ügyesen pergetve a reklam-dobot, de más dolgokban is megállotta helyét, nyilvános intézeteket foganatcsan támogatott, községeket igazgatott, hírlapokat és bank-intézetek vezetett s mindig észszel és becsülettel munkálkodott. Barnum kimutatja, hogy mi a hamis és mi az igazi takarékosság; hivatkozik arra, hogy az egészség egyetlen alapja az ételsikereinek s főalapja a szerencsének is s óva inti embertársait, hogy ne rontsák meg testük épségét modern balgaságokkal és bűnökkel. Beszél az adósságesinálásról, az idegen pénzzel való spekulációról s figyelmeztet mindenkit, hogy tartózkodjék a baráti kezességtől. Kijelenti, hogy a ki más javára váltót ír alá s nem adat magának kellő biztosítékot, mondhatatlan bajoknak lehet okozója. A következő példát említi.

Beállit hozzád egy ember, a kinek üzlete virágzik és 20,000 dollárt ér, s így szól: »Ön tudja, hogy 20,000 dollárnyi vagyonom van s nem tartozom egy árva czenttel sem. Ha most 5000 dollárom volna készpénzben, vehetnék egy áruszállitmányt, mely két hónap alatt kétszeres jövedelmet hajtana.»

— Nem írná alá a váltómat? — Tudod, hogy annak az embernek csakugyan van 20,000 dollárnyi vagyona s 5000 frtos aláírásoddal nem koczkáztatol semmit; tehát megteszed neki a kért szivességet, nem is kérve biztosítékot. Rövid idő multán eléd tartja a kifizetett váltót s elmondja, hogy az üzlet csakugyan meghozta a várt

hasznat. Örösz, hogy jót tettél és legközelebb megteszed neki ugyanezt a szolgálatot s egyre azt hiszed, hogy ilyen derék, pontos embertől fölösleges biztosítékot követelni. De épen az szerencsétlensége, hogy oly könnyű szerrel juthat pénzhez. Csak egy általad aláírt váltót kell a bankba vinnie, hogy haladéktalanul pénzt kapjon. Ez rossz következtetéseket von magá után. Egy szép nap kedve kerekedik olyan spekulációra, mely üzlete körén kívül esik; erre 10.000 dollárnak ideiglenes befektetése szükséges, mely mindenestre visszakerül a jövedelem útján még a váltó lejárta előtt. Eléd teszi a 10.000 dolláros váltót s te aláírod egész gépiesen. De a spekuláció nem bonyolódik le oly hamar, mint barátod hitte; hogy a régi váltót kifizethesse, újat kell adnia. Mielőtt az új váltó lejárna, a spekuláció dugába dőlt s a pénz oda veszett. Barátod azonban rösteli (vagy tartózkodik) neked megvallani, hogy spekulált s vagyonának felét elvesztette. Más spekulációval akarja magát kárpótolni, de veszít újra, mert nagy fába vágta a fejszét megint. A spekuláció ördöge hatalmába kerítette őt; újabb kísérleteket tesz s te ártatlanságodban adogatod neki egyre aláírásodat, míg utóbb kiderül, hogy a saját vagyonát s a tiedet is elspekulálta. Azt mondod: »Kegyetlen dolog volt tőle, hogy tönkre tett«, de hát ép úgy mondhatnád ezt: »Én tettem őt tönkre.« Ha megmondtad volna neki előre hogy: »Megteszem önnek ezt a szivességet, de sohasem girálok kellő biztosíték nélkül«, akkor nem költhetett volna többet a vagyonánál s nem vetemedett volna arra, hogy rendes szakmájától eltérjen. Óvadjunk tőle, hogy magunkra és másokra ily gondatlan segélynyújtással veszedelmet hársunk.

Kárhoztatja Barnum az erők szétforgácsolását is s emlékeztet az egyszeri lengyel zsidónak ama mondására, hogy »Sokféle üzlet, kevés áldás.« Az erők koncentrációjával elérhetjük az annyira értékes gyakorlottságot s mindenki azon legyen, hogy hivatásában kiemelkedjen. Egy napon így szólt egy diák öreg jogtanárához:

— Még nem választottam határozott pályát. Sok mivelője van az ön szakmájának?

— A földalatti rész s a földszint tele van, de a felsőbb emeleteken még nagyon sok e hely — mondá helyesen és elmésen a tanár.

Valóban a »felsőbb emeletek« semmiféle mesterségnél sincsenek tömve. A legtapasztaltabb orvos, a legkiválóbb ügyvéd, a legmegbízhatóbb lelkész, a legmiveltebb bankár, a legintelligensebb kereskedő, a legjobb szabó a legkitünőbb építész, mindig a legkeresettebb lesz s nem panaszkodhatik foglalkozás hiánya miatt.

Barnum, a szakmájában kitünő embert, ki olyan üzletre adja magát, melyhez nem ért, Sámsonhoz hasonlítja, a kinek levágták a fürtjeit. A »Csak rendszeresen!« fejezetben üzleti erénynek mondja a tervszerű eljárást, de hibáztatja annak tulhajtását.

Egy nagy new-yorki vendéglőt minden tekintetben rendszeresen vezettek. Az előcsarnokban volt egy harang mely ha megkondult, hatvan szolga rohant ki, mindkét kézben vizes csöbörrel tüzoltásra készen. Ez nagyon szép volt. De olykor-olykor nagyon tulhajtották ezt a rendszerességet. A table d'hote-nál ötven pinczér szolgált. Egy megbetegedet, közvetlenül az ebéd előtt. A vendéglős, ki rendszerét féltette, leszaladt a cselédszobába.

— Egy pinczérem hiányzik! — kiáltá; ötven pinczérre van szükségem; még egy pinczért hamar!

Meglátta a csizmatisztító irlandit. »Pat — mondá neki — mosd meg az arczodat és kezeidet. Köss magad elé fehér kötényt s légy öt perc alatt az

ebédlőben. Ott megkérdezte tőle: »Voltál valaha pinczér?«

— »Soha, de azért tudom jól, hogy mi lesz a dolgom!«

— »Nos hát, nálunk minden tervszerűen megy. Állj e két szék mögé s szolgálj ki azokat az urakat, kik majd ide ülnek. Mindenekelőtt adj nekik egy-egy tányér levest. Ha megették, kérdezd meg tőlük, hogy mit parancsolnak elébb?«

— »Értem tökéletesen. Rendszere pompás!«

A vendégek beléptek sorra. Pat oda tette két vendége elé a levest. Az egyik elfogyasztotta, de a másiknak nem izlett s azt mondá Patnak: »Fogja ezt a tányért s hozzon nekem halat.«

A leves láttára eszébe jutott a csizmatisztitónak gazdája utasítása meg a »rendszer« s így válaszolt:

— »Addig nem, míg ön meg nem ette a levesét.«

Nem jobb lett volna-e kivételkép negyvenkilencz pinczérrel szolgáltatni a vendégeket, mintsem egy csizmatisztitót állítani az ötvenedik helyébe?

Az üzleti életben nagyfontosságúnak tartja Barnum a hirdetést.

A ki árukat vagy egyéb pénzürtéket kínál a közönségnek, gondoskodjék róla, hogy az illető áruk vagy értékek jók, kielégítőek és jutányosak legyenek. De ha olyasmit árul valaki, a miről fölteheti, hogy tetszeni fog a közönségnek s azt folyvást keresni fogja, akkor a lehető legnagyobb elterjedésre törekedjék. Ha még oly értékes dologgal kereskedünk is, nem láthatjuk hasznát, ha senkisé tud felőle. Iparkodjunk tehát magunkat és portékánkat minél ismertebbé tenni. A legalkalmasabb eszköze ennek a sajtó. Hirdessünk tehát az ujságokban A ki vet, az arat. A ki hirdet, az magára fordítja a figyelmet s vásárlókat szerez.

Munkája végén kiemeli Barnum, hogy az emberi boldogulás alapja a becsületesség. Legnehezebb dolog a világon becsületen módon meggazdagodni. Állandóan senki sem lehet becsületen, előbb-utóbb kiderül a turpissága. S mihelyt valaki lelkiismeretlen ember hírére jut, nem remélhet többé sikert, mert a közönség irtózik a kétes jellemektől. Igyekezzünk pénzt szerezni, de mindig csak a becsület útján, másképp soha.

Azt hisszük, e mutatóványok elegendő bizonyosságai annak, hogy Barnum tanácsai igen értékesek.

S P O R T.

A versenyek történetéből.

(Vége.)

A jelenlegi telivérek törzsnáját képező, rendkívüli gyorsaságok miatt bámult egyes tenyészlóvak s ivadékai, először is csak az udvarhoz legközelebb állott családok birtokába jutottak, — de idővel az uri nagyobb közönség között is elterjedvén, azt következtették: hogy ez is, az is megszeretett volna győzödni arról, vajon ezek egyikéből származott lova, szomszédjának vagy barátjának hason származásu lovánál, sebesebb-e?

Habár a kísérletek nyilvánosan nem ejtettek meg, a bagdadi lovak ivadékai iránt viselt érdekltség e magány versenyeket figyelemmel kísérte. Kísérletet kísérlet követett, az érdekltség nőttön nőtt, s Angolhon akarva nem akarva a lóversenyek hazájává fejlődött.

A bagdad-i lovak külön fajt képező, — már akkor is telivéreknél nevezett, — egyenes ivadékainak általános elterjedése után, a kisebb, ugyiszlva magányversenyek sem a közönség érdekét, de a tenyésztők vágyát sem elégítik ki; — s így lett: hogy a versenyek idővel nyilvános mulatsággá váltak, s megtartásuk helyéül Epsom tüzetett ki.

A versenydíjak eleinte valószínűen csak a fogadások összegéből állván, rendes díjakká csak idővel fejlődtek, s majdnem bizton feltehető, hogy ezek megalapításával, — valamint a színek választásánál is, — ugyminthajdan a tornák díjaira nézve, — a legnagyobb befolyást hölgyek gyakorolták.

Az első nyilvános versenyek a múlt század második felében tartattak, — s minden kitudja, hogy azóta kivált Angolhonban, Európa egyéb országaiban is mennyire fejlődtek, terjedtek, s a nyerhető összeget tetemes voltát figyelmen kívül hagyva, — mily érdekeltséget gerjesztének.

A continensen Hannover volt azon ország a hol Angolországgal való összeköttetésénél fogva, — a telivér tenyésztés felkapott, de nem annyira a tiszta faj nevelése, mint inkább a már meglévő szép lófajnak nemesítése és fejlesztése tüzetvén ki czélul, Hannoverből már a század első negyedében a legjobb és legszebb félvérlovak kerültek ki, — s ha sik versenyre nem is, de gátversenyekre annál gyakrabban használtattak; Ezen tenyésztési irányt leginkább Mecklenburgban és Holtsteinban követvén, a telivéreknél itt a meglévő erős és nagyfajjal való keresztezése izmos háttas lovak nevelése mellett, hatalmas háttas lovak tenyésztésére vezetett. — Mind a mellett hogy a fentebb említett országokban a continentalis terjesztés leggyorsabban vert gyökeret, és leghatározottabb nemesítési irányban haladott, a versenyek nem igen szerepeltek, hanem a falkavadászat fejlődvén kisebb, inkább vadászversenyek mondható gátversenyek kedveltettek.

A telivértenyésztés Hannoverből s a vele szomszédországokból kelet felé terjedvén, legkorábban Porosz és Csehországban honosult ugyan meg, de a tenyésztés ezen iránya itt is csak egyesek által, s főleg versenyzési czélból folytatott. Ezek között Plessherczeg a Lichtenstein és Trautmannsdorf herczegek s velük báró Bethman voltak irányadók. — Mig amazok az akkor már hirre jutott berlini s boroszlói és prágai versenyeken saját nevelésü lovaikkal jelentek meg, az utóbbi inkább Angol honban vett más kipróbált lovakat, kiváló erődöröket hozott a Continensre, s a telivér tenyésztési jó anyag importálásának veté meg alapját.

E század első negyedében, — melynek nagyobb részét a francia háborúk miatti teendők töltik ki, — Magyarországon angol telivér ló alig volt, s tenyésztésre épen nem használtattott. — Akkori kitünő méneseinkben csak a helybeli igényeknek minden tekintetben megfelelő ősi faj, a gyönyörű alaku arabs telivér, s ezek keresztezéséből származott elég nagy és izmos félvér arabs faj, s úgy Erdélyben mint Magyarországon is herczeg Eszterházy Ozovai ménésében a magas járamú kosorú Spanyol faj tenyésztetett; s nyilvános versenyekről szó sem vala.

Midőn József főherczeg Magyarország nádora gr. Széchenyi Istvánt s néhány elvtársát az 1822. évi országgyűlésen tartott, — az időben a kormány által nem szívesen hallott szabadelvű nyilatkozatai miatt, leendő elfogatásának kikerülése miatt azon szigorú utasítással utazni küldi, hogy Pozsonyt 24 óra alatt elhagyja, utazásai közben Angolországban is többször s huzamosan tartózkodván, — az ottani politikai s gazdasági viszonyok tanul-

mányozása mellett, figyelmét a telivérlovak tenyésztésére, a keresztezés által elért kitünő eredményekre s a versenyekre is kiterjesztvén, haza jöttével a tenyésztés ezen irányát N. Czenk-i uradalmán sikeresen megkezdvén, csakhamar követőkre talált, s a nyilvános versenyeket megalapítván, oda hatolt, hogy 1829-ben Pesten már az általános érdekekkel követett első nyilvános lóverseny megtartott.

Ezen valamint a nemsokára reá megalakult Hetesi versenyekben (Somogy megyében) s a kolozsváriakon is, melyeket az Erdélyi telivér tenyésztéssel egyesítve br. Wesselényi Miklós léptetett életbe, jobbadan arabs és angol-arabs keresztezésből származott lovak futottak, de az angol telivérek gyors terjedésével, a versenyterekről csakhamar leszorítottván, 1839-ben Csepely Pál «Ádánd» nevű telivér arabs ménese volt az utolsó arabs ló, mely nyilvános pályán megjelent.

A negyvenes években rohamosan, s kellő gond nélkül folytatott telivér tenyésztés, s evvel való keresztezésnél, tenyésztőink lovaik szép alakját s tüzet fenntarták, ugyan, de izmoságuk nagy részben feloldoztatván, a követett irány helytelenségét csak akkor veték észre, midőn az izmos németországi lovakkal versenyzvén, folyvást veszteséget szenvedtek; s a túlnemesítés következtében az izmos menős háttas lovak száma is gyérülni kezdte. — A tenyésztők feladatának tehát oda kelte irányulni, hogy méneseikben a vér fenntartása mellett ismét esontra és izmosra dolgozzanak. — E törekvést az 1848/9. évi események egy időre megakaszták, ugyan, — de a gazdaság terén elért haladással a ló s főleg telivértenyésztés is karöltve járván, ez utóbbi aránylagos rövid idő alatt oda fejlődött: hogy tenyésztőink nem csak itthon, hanem külföldön, sőt magában Angliában, a versenyek hazájában is, nem egy diadalt arattak.

Z. H. F.

Vadászati hírek.

A vadászterületek bérbeadása iránt Tisza belügyminiszter a következő körrendeletet bocsátotta ki az összes törvényhatóságokhoz: A községi tulajdont képező, valamint azon más egyéb vadászterületek, melyek az 1883. XX. törvénynek az önálló vadászterületeket meghatározó 2. §-a rendelkezései alá nem esnek, ugyanazon törvény 3. szakasza értelmében az 1871. XVIII. törvény 110. szakaszban megállapított eljárás szabályai szerint legalább 6 évre bérbeadandók lévén, annak megállapítása czéljából, hogy a múlt évi április hó 9-én hatályba lépett törvénynek a kötelezett bérbeadásra vonatkozó rendelkezése kellenőn végrehajtatott-e? felhívom a törvényhatóságot, hogy az ezen törvényhatóság területén lévő összes községek vadászati jogának bérbeadására vonatkozó adatokat hozzam lehető mielőbb terjeszse fel. Ezen adatok szolgabírói járások szerint táblázatos kimutatásba foglalandók, mely kimutatás rovatai a következők: 1. A község, illetőleg a városi törvényhatóság neve. 2. Az 1883. XX. törvény 3. szakasza értelmében bérbeadott vadászterület kiterjedése katasztrális holdokban. 3. Az évi bérösszeg nagysága. 4. A bérleti idő tartama s azon esetben, ha a vadászterületek valamelyikére nézve az 1872. VI. törvény 3. cikk alapján kötött bérszerződés még érvényben van, ezen körülmény s hogy a bérszerződés mikor telik le, a kimutatás «jegyzet» rovatában szabatosan ki-
tüntetendő lesz.

Nagyszerű bálnavadászat volt a múlt hó végén a chu-

feauikikötőben. Az aszályidején 50 bálna egy gőzös által hajtva a csatornába, innen a kikötőbe menekült és dús zsákmányt adott.

Trencsénmegyében e napokban hiúzt lőttek. Vadászkutyák ugratták ki, melyekkel játszani kezdett, veszélyt nem gyanítva.

Háromkerekű vizi vasparipa.

Vegyes sporthirek.

A totalizátor Bécsben. A bécsi jockey-klubot a totalizatori intézmény megszüntetéséről következő átirattal értesítették: A lausztiai jockey-klub tapasztalás szerint, a Freudenában évenként tartatni szokott lóversenyek tartama alatt, totalizátor czimén a versenytéren fogadásokra nyilvános hivatalt rendezett be és erre a célra külön pénztárakat állított fel a nézőtér különböző helyein, anélkül, hogy az egyesületi alapszabályok erre jogot adnának vagy külön hatósági engedéllyel bírna. Bátor vagyok ennél fogva a t. elnökségnek tudomására adni, hogy a közelgő lóversenyek alkalmával a totalizátor működése mindazideig meg nem engedhető, míg a szükséges engedély iránt nem folyamodik. illetőleg azt ki nem eszközli. Krticzka rendőrfőnök. — *A bécsi lóversenytéren* tehát a rendőrség tilalom következtében a 20 kros s 1 frtos helyeken totalizateuröknek többé nem szabad lenniök. — Berlinben már régebb idő óta ugy a totalizátorok fogadásai, mint a bookmakerek üzlete el van tiltva.

A nemzetközi evezőversenynek, melyet június 22-én a «Hunnia» csolnakázó egyesület, a nemzeti hajósegylet és a pozsonyi hajósegylet rendeznek, megjelent a programja. A nevezéseket jun. 5-éig lehet benyújtani Fü-

lepp Kálmánnal (pipa utca 33.) A versenyekben csak csolnakázó egyesület tagjai vehetnek részt. Lesz hat verseny, még pedig: nemzetközi skiff-verseny, a nemzeti hajósegylet vándordíjáért védi Frey Lipót, a bécsi «Lia»-egylet tagja; nemzetközi kétevezős verseny, kormányos nélkül; magyarországi négyevezős verseny kormányossal, oly kezdők számára, kik még nem vettek részt versenyben; nemzetközi és magyarországi négyevezős verseny kormányossal; magyarországi párevezős verseny. Minden versenynél a tiszteletdíjon kívül a győztes csapat tagjai emlékérmét is nyernek. A pálya hossza, két verseny kivételével, mindig 2500 méter lefelé egyenes irányban; két négyevezős versenynél azonban 700 méter felfelé s ugyanannyi lefelé, fordulással.

Vasparipán Bécsből Budapestre. Theodor von Olira bécsi sportsmann husvét hétfőjén érkezik vasparipán Bécsből fővárosunkba. A «kerékpár-egyesület» egy küldöttsége elibe megy a vendégnek.

A budapesti vasparipa egyesület (Előre) Budapestről Miskolczra hivatalos kirándulást rendez. Indulás az egyesületi helyiségből (Lipót u. 43.) április 12-én d. u. 1 órakor. Az utazási program a következő: Gödöllő, Aszód, Hatvan, (58 km.) $\frac{1}{2}$ óra pihenés és uzsonálás. Hort, Kettős csárda, Gyöngyös, összesen 81 km. megérkezés 8 órakor, éjjeli pihenés. — Gyöngyösről indulás ápril 13-án reggel 5 órakor, Halmai, P. Balpüspöki, Kápolna, Kerecsend, 34 és fél km. fél óra pihenés és reggelizés. — Füzes-Abony, Szihalom, Mező-Kövesd, Mező-Nyárad, Ábrány, Harsány, 2 órai pihenés és étkezés, 45 km. — Görömbély, Csaba, Miskolcz fél km, összesen 179 km. — Megérkezés 13-dikán délután 5 órakor.

A magyar atletikai klub egy legutóbb tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy a tavaszi nagy viadalt május hó 12-én tartja meg. Ugyane gyűlésen elhatározták, hogy a bajnoki távugrást is bevonják a versenybe. A bajnoki mértéket 570 centiméter (18 bécs láb) távolságnak átugrása képezi. Tét 2 ezüst frt. Díjak: a győztes, ha a bajnoki mértéket elérte, a klub ezüst érmét s a bajnok jelöltséget nyeri s reá nézve a magyar atletikai klub bajnoki szabályai kötelezők. A második győzelemért a klub ezüst érmét, a 3-ik döntő győzelemért állami arany érmét, serleget, és bajnoki czimet nyer. Minden vetélkedő, a próbaugráson kívül 3 ugrást tehet; a próbaugrás azonban nem kötelező és nem számít. — A trenirozás az egyes versenyekre már nagyban folyik. Asbóth az egy órai bajnoki járásra készül; Veresmarty Mihály állandóan tornázik. A bajnoki távugrásra a Vermes testvérek neveznek majd. Együttal megemlítjük, hogy az atletikai klub ez idei közgyűlését, a versenyt követő napon, május 13-án, délután 5 órakor tartja meg.

A fiatal ültetvényeknek a vadak lerágása elleni óvszeréül sikeres kísérleteket tettek kátrány és mézszzel való bekenése által. Minthogy a vad rendszeren csak télen, jobb táplálék hiányában rágja le a csemetéket, s leginkább csak a verőfényes, vagy széltől védett helyeken, a hol télen tartózkodni szokott, a mézszzel való bekenést őszszel alkalmazzák. A méz a csücsrüggyet beborítván, azon megkeményedik, úgy hogy az eső le nem moshatja, ez azonban a rüggyet kifakadásában nem akadályozza, sőt sok esetben az uj hajtás a rüggyön megkeményedett mézkupot felemeli, s ez által a csücsrhajtás a következő évben is védve marad a lerágás ellen. 1000 csemetének ilyképeni bekenése Németországban 75 pfennigbe (44 kr.) került a mézszszel együtt.

Rövid sporthirek. Mr. Dufur amerikai akrobata küzdelemre hívta Mr. Laugblint Detroitban, ki őt legyőzte. — A

Jem Nasd a híres öklöző 84 éves korában Londonban elhalt. — A «*Northamptonshire stakes*» ezidén rendkívül sikerült. A legnevezetesebb lovak futottak: Ligné, toch Priscilla, toch Ranza, mely utóbbi legtöbb diadalt aratott. — A «Nackar» és «Neptum» hajósegyletek egyesültek. — A bécsi *Cricket clubb* e napokban tartja meg főgyűlését.

Halászati hírek. A *Salmo Inidla* szivárvány pisztráng kezd nálunk honosulni. Két küldemény érkezett Kestemündéből. — *Élőhalak szállítása Délnémetországba.* A folyton gyarapodó szükséglet élő halak iránt arra készítetett több müncheni kereskedőt, hogy halak beszerzése iránt új termelő helyeket foglaljanak kereskedelmi keretbe. Magyarországon a Tisza és Kőrös folyók vidékén tettek kísérletet, mely még mindig nagy halgazdagsággal bír; próba-megrendeléseket eszközöltek Gyoma és Mező-Turról s a megrendelés úgy a szállítmány minősége, mint beszerzési arra nézve teljesen kielégítő volt. — *Friedrichsrhen* Bismarck birtokán a pisztránghalászat bámulatos eredményeket mutat fel. — *A cocks hulti tóban* a vidrákat a kutyákkal tett vadászatokkal csaknem teljesen kipusztították. — *A lordok háza* a halászati tulajdonjog védelmére törvényjavaslatot dolgoz ki.

KÖZGAZDASÁG.

A mezőgazdasági hitelszövetkezetekről.

Székesfehérvárott az országos gazdaggyűlés alkalmakor és később Budapesten a szakértők gyűlésén nyíltan kimondatott, miszerint Magyarországon az őstermelés hasznakszerűen addig nem fejleszhető, nem fokozható, — addig a magyar gazda legtökéletesebb szakképzettsége mellett sem haladhat, — addig a mezőipar sem virulhat, a míg a mezőgazdasági hitelügyet a termelők érdekében nem rendezik és nem szabályozzák. Magyarországon, hol az őstermelés emelője mindennek, hol a termelő viszi a legnagyobb terhet, ott évtizedeken át a gazda ki van zárva az olcsó és realis hiteltől. Ott a hol a kereskedelem és nagy ipar 4—5%-os tőkével dolgozik és nyer 15—20%-ot, ott a mezőgazda képtelen 10—15%-os pénzzel vezetni gazdaságát, azért, hogy legjobb esetben 8%-os jövedelmet szerezhessen, oly jövedelmet, mely gyakran csak növeli a deficizet. A kereskedelemnek, a gyáriparnak a tőke, a pénz soha nem lehet drága, mert ezek a tőkét 10—20-szor is forgathatják évente, biztos nyereséggel s így bár mily magas kamat mellett is boldogulnak — mindig szemben a nyerstermelővel, mert ezen kiveszik a nyereséget mindig, ha mindjárt tönkrejuttatásával is.

A földbirtokos, a termelő nem kracholhat, esődöt nem mondhat, mert akkor tőkereje anyagilag és erkölcsileg veszve van. És nem tehet mást, minthogy jó reménység fejében veszteségeit fedezve és gazdaságát újra folytatva, drága kölcsönökkel tovább munkál, melyek arányban nem lévén a nyerhető földjövedelemmel, a birtokost megromthatják és *ősi birtokától egész következetességgel megfosztják.* A birtok így urat cserél, ki ugyan később ugyanazon mivelet áldozatává válhatik, ha csak nem bir nagy heverő tőkével, melyet a vett birtokon helyesen forgathat.

Magyarországon a munka, a drága tőke rabszolgája;

a pénzvilág uralja a becsületes, realis mezőipart; a mezőipar a tőke békóiban van; a tőke nem ipartársa a szerény munkásnak, hanem ellensége a szorgalomnak, izzasztja zsoldjában, de vele hiven nem osztozik. A drága forgó és üzemtőke gátat vet Magyarországon a termelés minden terén; mely gátat sem a gazdai képzettség, sem a takarékoság elhárítani nem képes. *E nagy gátat csakis a mezőgazdasági hitelügy helyes rendezése döntheti le.*

Némelyek azt állítják, hogy Magyarország évről-évre vagyonosodik, hogy Magyarország már gazdagodik; mert a pénzforgalom nagy és a bankok osztalékai igen jelentékenyek. Ez kathedrai elmélet; mi nem ezt, hanem a statisztikai adatokat vesszük irányul. Szerintünk ott van nemzeti tőke, gyarapodás és valódi vagyonosodás, hol a becsületes munka arat 20% hasznot és nem a pénz. A hazai pénzintézetek 20%-nyi pénzaratása a földbirtoknak és egyéb ingatlan és ingó vagyonnak elharácsolása s a földbirtok értékmozgósítása által érettetik el most; *szolid üzlet e világon nem hajthat 20% kamatosztalékot.* De hadd beszéljenek a statisztika kérlelhetlen számai. Az összes európai pénzintézetek — a magyar osztrákokat kivéve — betételeinek kamatjára 2—4%-ig váltakozik és az osztalékok 6—7%-nál soha sem magasabbak. A ki a statisztikával foglalkozik, tudhatja, hogy a nyugati államokban miért virul mező- és kézműipar, láthatja, mit mivel az olcsó tőke a munkával egyesülve. Nálunk Magyarországon akkor ül diadalt a tőke, ha a termelést és ipart jól kizsákmányolhatja. Nálunk akkor társul a tőke a munkával, ha bizton hiszi, hogy a munkabér tisztán a tőke osztaléka marad. Nálunk Magyarországon a 700 pénzintézet közül — a zug uzsorát nem számítva — csak kettő áll realis alapon, 698 intézet uzsoraüzletet folytat kormányi elnézés mellett. Ezek betéti kamatlába 4—8%; nyereség számláinak évi hozadéka pedig átlag 21%.

Már most kérdjük, virulhat-e ily államban a mező- vagy kézműipar? — lehet-e jó vége ily államban a becsületes munkás osztálynak a mezőgazdaság vagy ipar terén? Lehet-e fennállani ily tényezőkkel szemben Magyarországon a szolid munkásságnak az önző s uzsorás tőkevilág ellenében? Lehet-e esodálcsozunk azon, hogy a magyar földbirtok idegen tőkék uralma alá jutott, idegen birtokost cserél és hogy a mezőipar munkás-kezei a tengeren túli államokba vándorolnak ki? Ugyan ki meri még állítani, hogy Magyarország mezőipara nem bir lépést tartani Európa nyugati mezőgazdáival? Ki az, ki kétségbe merné vonni a nemzet jóra való törekvését az általános haladás tekintetében? — Ki az a vakmerő, ki állítani meri, miszerint nincs Magyarországnak elég képzett gazdasza, ki a kor színvonalán a termelést helyes irányban vezetni nem bírná? — Az hozza ide a világ minden jeles gazdatekintélyét Magyarországra és ha megtudja velük mutatni, hogy 10—20%-os pénzzel annyi sok rosszul felszerelt birtokon másképen tudna boldogulni: akkor meghajlunk e közgazdák, a világ előtt és azt mondjuk, hogy a magyar gazda ma még egy kiskorú állam és egy barbár nemzet csecsemője, ki dajkakezekre való még.

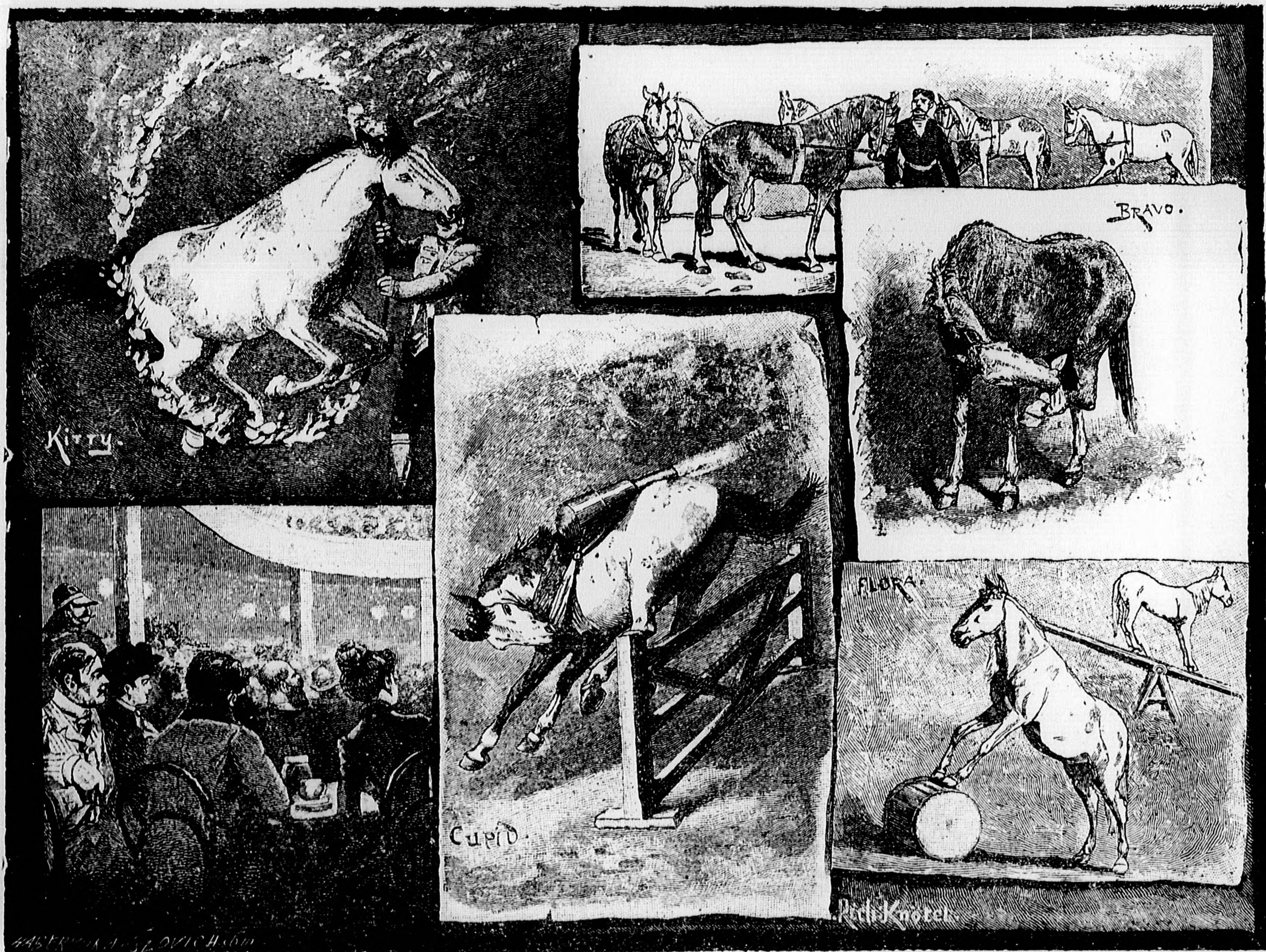
Látnoki képesség nélkül kimerjük mondani, hogy Magyarország mezőgazdasági helyzete addig jóra nem fordul, míg a hitelügy nem rendeztetik. Majd ha a mezőipar ép oly jutányos kamatu tőkével dolgozand, mint a kereskedelem, akkor majd más képet fog mutatni a haza mezőgazdasága. Ha majd a magyar földbirtokok kellő olcsó felszerelési és üzemtőkével el lesznek látva, majd akkor fogja Magyarország megmutathatni, hogy versenyre lépni ő is teremtve van. Tehát addig is, míg a hivatott körök a hitelügyet rendezik, alakítsunk a gazdakör igazgatóságá-

nak javaslata alapján «Mezőgazdasági hitelszövetkezetek.» E tekintetben az összes gazdasági egyesületeknek kellene értekezleteket tartani, hogy megteremtsék az alapot, melyen célunk elérését biztosíthatják.

Gazdasági közlemények.

A vetések állása. Hivatalos jelentések szerint az őszi vetések egészben véve kielégítően, sok helyt pedig *jól állanak.* A legutóbbi fagyok a repcében némi kárt okoztak. A tavaszi vetések a volt esőzések következtében általában jól kikelték s szépen fejlődnek. Némely különösen felvidéki és erdélyrészi megyében a vetés még folyamatban van. A rovarok, az egerek és a vakandók által okozta károkról főleg Nyitra, Győr, Mosony, Komárom, Somogy, Tolna,

nagyobb osztalékokat ne kaphassanak, mint 2°/_o-kal többet annál a kamatnál, melyért az osztrák-magyar bank az időben a váltókat leszámítja. Kölesönt csak tagok, de mindig biztosíték, leginkább két kezes mellett kaphassanak, minden kötelezett hitelképességét időnként vizsgálat alá vegyék s a kölcsön fentartásánál ennek eredménye döntsön. Személyes hitel címén senki se kapjon magasabb kölcsönt, mint a mennyit egy évi rendes, tiszta jövedelméből le tud fizetni. A kölcsönzés a körülményekhez képest változhat. A szövetkezetek az üzletükhöz szükséges tőkét a következő forrásokból meríthetnék legbiztosabban: tagjaik üzletésze, kamatoztatott takarékbetétek magánosoktól és intézetektől, különösen a kisbirtokosok földhitelintézetének e célra szánt pénzeiből vett kölcsönökből. A törvényhozásnál ki kellene eszközölni: A telekkönyvi állapotnak a mai tényleges állapotokkal hivatalból és

A berlini lovaglócsarnok.

Veszprém, Zala, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Bács-Bodrog, Csanád- és Temesmegyék egyes járásából érkeznek panaszok. A burgonya- és a répaültetés sok helyt már megkezdődött.

A magyar gazdák társasköre bizottságot küldött ki a *hitelszövetkezetek* szervezési módjának megállapítása végett. E bizottság elkészült munkálatával és a kérdés lényegére vonatkozó javaslatait következőkben közöljük: „A hitelszövetkezeteket a következő elvek szerint lehet célravezetően létesíteni. Alapjuk: az öntőkegyűlés, bizonyos mértékig terjedő szolidaritás, minden nyeréskedés kizárása és a tagok önzetlen közreműködése lenne. Minél hosszabb időre alakuljanak s tagjaik a szövetkezet fennállása alatt ki ne léphessenek. A tagok szolidaritása soha se legyen teljes — hanem a körülmények szerint az üzletész vagy annak egy meg-tározott hányadosára terjedjen. A tagok üzletészeik után

ingyen való összhangba hozatalát; oly intézkedés életbeléptetését, melylyel meg lehetne akadályozni, hogy időjártával a telekkönyvek ismét a mai állapotra jussanak; végre az állam által külön szabadalmakkal ellátott, záloglevelek kibocsátásával foglalkozó intézetek 300—1000 frtnyi kölcsönei és azon követelések után melyek törlesztésére esetleg ezen kölcsönök fordíthatnak, minden kincstári bélyeg és illetéknek, vagy teljes elengedését, vagy legalább felére szállítását.»

A szövetségbe lépett gazdasági egyesületek ez évi nagygyűlést f. évi május hó 12-én s a következő napokban tartják, mindenkor délelőtt 9 órakor a Köztelken. A meghívók már szétküldettek és a ki ilyenre igényt tart és netalán nem kapott volna, sziveskedjék ez iránt az országos gazdasági egyesület titkári hivatalához (Köztelek) fordulni.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

A király ő felsége virágvasárnap Rudolf trónörökösrel együtt jelen volt a Burgtemplomban a barkaszentelés szertartásánál. Hétfőn ő felsége Makart, Zumbusch és Canon műterméit látogatta meg. Makartnál hosszabban nézte a mester legújabb nagy festményét, melynek »Tavaszk« a címe. Zumbusch szobrásznál a Maria Terézia emlékszobrának munkálatairól tudakozódott, Canon műtermében nagy érdeklődéssel tekinté meg a képeket, melyeket a művész a miniszterium megbízásából, a parlamenti palota számára fest. A nagyheti szokásos lábmosási szertartást ezuttal a király ő felsége csak maga végezte. Tizenkét agg férfit vezettek az udvarhoz, az agg nők elmaradtak. A tizenkét aggastyán életéveinek száma összesen 1061.

A királyné, Heidelbergbe menetele előtt kirándult a niederwaldi Germania-szoborhoz, Mária Valéria főhercegnővel és kíséretével. Rüdeshaimból átkelt a Rajnán Assmanshausenba, honnan a társaság részint lóháton, részint gyalog fölment a meredek magaslatra a szoborhoz. A királyné ép úgy el volt ragadtatva a nagy-szerű mű, mint a főséges panoráma által. A hegyről lemenés a rüdeshaimi oldalon történt. A felséges asszony elutazása előtt számos ékszert osztatott ki a wiesbadeni rendőrségi, posta és táviró-hivatali tisztviselők között. — Heidelbergben a királyné unokahuga-Trani grófné látogatását fogadta.

Stefánia trónörökösne, mint nekünk Bécsből táviratozzák, komoly életveszélyben forgott. A fenséges asszony egy udvarhölgy kíséretében a Praterbe vezető uton sétált, mikor a Ratzler-féle majorság közelében egyszerre egy megvadult ló száguldott feléje. A trónörökösne gyorsan félre menekült s így szerencsésen kikerülte a fenyegető veszélyt. Stefánia trónörökösne, kit különben a dolog nem is rémitett meg valami nagyon, ezután visszatért a burgba.

E G Y H Á Z.

A pápa és a sah. A Moniteur de Rome közli a leveleket, melyeket XIII. Leo pápa és Nasr-ed-din perzsa sah váltottak egymással, a teheráni új apostoli delegatus akkreditálása tárgyában. A pápa levele így szól: »Hatalmas és kitűnő monarcha! Tisztelendő testvérünk, Cluzel Ágoston perzsiái, apostoli delegatus halálának fájdalmas hírére élénk fájdalmat éreztünk, megemlékezvén a buzgalomról, és eszélyességről, melylyel az általunk rábizott missziót teljesítette, s a jóakarát ama nyilvánosításairól, melylyel felséged megtisztelte méltányolván tehetségeit és magatartását. Hogy e tartományok katolikusainak nagy veszteségét orvosoljuk, elhatároztuk, hogy e megsiratott praelatus utódává Thomas Jakabot tesszük, s őt az adrianopolisi érseki székre emeltük. Ő ugyanazon szent Lázár kongregáczió tagja, melynek az elhunyt volt tagja, s nem kételkedünk, hogy az ő nemes példáját a vallási és polgári viszonyokban követni fogja, Hogy élvezhesse az előde által eddig elért szerencsés eredményeket, képviselőnknek szüksége van felséged magas pártfogására; azért melegen ajánljuk őt felségednek, egyszersmind hálás érzelmeinket nyilvánítván katolikus alattvalói s ezek szelemi feje iránt tanusított jóakaratu hajlandóságaiért. A multnak szerencsés tapasztalata s felséged igazságosságának és felvilágosodottságának hire, azzal a bizalommal tölt el bennünket, hogy atyai óhajaink meg fognak hallgattatni. E bizalom annál erősebb bennünk, mentül jobban biztosíthatjuk felségedet, hogy viszonzásul a jogára alatt álló katolikusoknak adott kedvezésért, felséged nálunk nemcsak biztos és állandó hűségre, hanem a leg-összintébb hódolatra is számíthat. Arra kérjük a minden javak adományozóját, hogy adjon felségednek hosszú életet, s tegye mindig dicsőbbé és szerencsésebbé ama népek sorsát, melyek a perzsa korona nagy birodalmában élnek. Kelt Rómában szent Péternél, 1883. április 30-án, pápaságunk VI. évében. XIII. Leo pápa.» A sah erre így felelt: »Az a levél, melylyel bennünket szentséged megtisztelt, jelentvén benne Cluzel Ágoston perzsiái érsek halálát, s Monseigneur Thomás érseknek utódává való kinevezését, császári személyünkhöz érkezett az említett egyén által, ki saját kezeinkbe adta azt. Mi Monseigneur Thomást külön kihallgatáson fogadtuk s biztosítottuk császári jóakaratuokról. Az egész világ ismeri jóindu-

latunkat minden hitfelekezet iránt, melyek nagylelkűségünk árnyékában élnek, azért nyilvánvaló, hogy pártfogásunk kiterjedt a birodalmunkban lakó keresztényekre is. A császári kegyet és protekciót, valamint a multban úgy a jövőben sem fogják nélkülözni ők és papjaik, ha nem lépik át a törvényeket. Rendeletet adtam a hatóságoknak, hogy szigoruan tartsák tiszteletben a régi koncesszióikat, s részesítsék segedelemben keresztény lakosságunkat. Valamint szentséged, úgy én is bizalommal viseltetem az iránt, hogy az új érsek becsülést fog kivívni, mint előde, s minden erejét arra fogja fordítani, hogy tartsa fenn a jó viszonyt, s még szorosabbra fűzze a két udvar közti köteléket. Megújítom szentséged iránt való személyes tiszteletem bizonyítékát, teljes szívemből óhajtom, hogy szentséged még sokáig éljen, s remélem, hogy nem fog megfélemezni rólam imáiban. Kelt a teheráni palotában, uralkodásunk 37. évének 29. sáfárján. Nasr-ed-din sah Kadsar, a ki bizik az istenben, hogy megbocsátja bűneit.

Romeiser József pápai kamarás szonoklatot tartott a belvárosi templomban.

H A D S E R E G.

Camponon francia hadügyminiszter új előléptetési rendszert készülni életbe léptetni, mert szerinte az eddigi kedvez a vagyonosabb szülők gyermekeinek a tehetségesek rovására. A magasabb tisztek kinevezését egy bizottságra kívánja átruházni.

A nagyobb katonai hadgyakorlatokat szeptember 9-én a folyó alsó mentén Brünn és Pozsony közt fogják megtartani. Hadtest lesz hadtest ellen és pedig a pozsonyi 5-ik hadtest néhány honvéd zászlóaljjal és a brünni 10-ik hadtest ellen néhány osztrák honvédségi zászlóaljjal. Ő felsége és számos külföldi tiszt fognak benne résztvenni.

Sterneck altengernagy e hó elején vizsgálta meg a pólai hadosztályt. Különös tetszésével a »Tegethoff« és »Habsburg« hajók *taktikai* vezetése találkozott.

Tegethoff halálzási napján e hó 7-én tették le a tengernagy szobrának alapkövét a bécsi praterben.

A tavaszi fegyvergyakorlatok a 32-dik gyalogezrednél május 15-ből 18-ig tartanak; az 1875, 1877, és 1879-ben besorozott tartalékosokat hívták be.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Kende Zsigmond-tól »Az értékpapír piac« cím alatt gyakorlati kézikönyv jelent meg bank- és váltóüzletek, felsőbb kereskedelmi tanintézetek, pénzüzetek, pénzüzeti tisztviselők és kereskedők részére. A 77 lapra terjedő petit-szedése miatt igen tömör munka ára 50 kr., kapható V. Bálvány-utca 11. sz. alatt a Kereskedők Lapja szerkesztőségében. 4 főfejezetében (I. Pénzüzetkür papírok, II. Üzérkedési üzlet, III. A tőzsde, IV. Pénzügy) gazdag anyagot ölel fel és hízagot pótol szakirodalmunkban.

Az akadémia eljárását a karácsonyi pályamunkák bírálásánál a lapok csaknem egyhangulag elítélték. Legélesebben kelt ki ellene a »Pesti Napló« azt állítván, hogy az akadémiai szépirodalmi osztályban részvénytársaság van, melynek tagjai a Karácsonyi díjakat azért nem adják ki, hogy maguk közt utólagos jutalmazás gyanánt feloszszák. Fraknoi főtitkár az akadémia védelmére felsorolja az utólagos jutalmat nyert műveket: Arany Arisztofanes fordítását, Csiky Plautusát és Gregus »Shakespearejét«. Az első 2 példa helyén lehet, mert úgy a magyar Aristofanes, mint Plautus *mintaszerű* fordítások, de a harmadik munka igen ügyetlen idézett halmaz a német »Untiunschmierer« esztétikusok műveiből, tarkázza polóniusi okoskodásokkal, melyek arra mennek ki, hogy Shakespeare közönséges nyárs polgár volt. Fraknoinak azonban, bár nem tudja úgy indokolni, hogy elhagyják neki, alapjában igaza van, az akadémia bíráloit szennyes önzéssel vádolni nem lehet. Mert az ő bírálataik ellenmondásai, gyöngeségei és pongyolaságai, hibás és mindenkor változó mértékük és ebből folyó igaztalanságaik csupán izlés és itélet hiányból erednek.

Huszár Károlytól »Elmélkedések Krisztus szenvedése és halála felett Hevesi Gábor jezsuita latin munkája után böjti praedikációk« jelentek meg.

Kanyurszky József feltűnést keltett böjti praedikációit sokak kíváncsára kiadja és a tiszta jövedelmet a Szt.-István szoborra fordítja.

A **Szondi-émlék** bizottsága 15 arany pályadíjat tűzött ki egy az ünnepélyen elszavalandó alkalmi költeményre. A pályamunkák május végeig Ipolyságra a végrehajtó bizottsághoz küldendők.

A »**Halászlai lapok**« IV. évfolyamának első száma Dr. Ruffy Pál gondos szerkesztésében megjelent. A folyóirat előfizetési ára 1 frt 50 kr., mely Aranyos-Marothra a szerkesztőségbe küldendő.

Hisszük, hogy a halászat egy kedvelője sem fogja nélkülözni e kitűnő szaklapot.

«**A keresztény nép ujsága**» czimvel Krécsy Károly szerkesztésében Székesfehérvárott a népnek erkölcsi képzésére és nemesítő mulattatására lap jelent meg, előfizetési ára egész évre 2 forint.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Kiállítási ügyek. A kiállítási területen emelendő pavillonok helyét és határait az országos kiállítási bizottság a városligeti albizottsággal együttesen a helyszínén kijelölve, a tanács a hely kitűzéséhez teljesen hozzájárult. — A budapesti angol gépgyárosok és rak-tár tulajdonosok közül többen pavillont akartak a kiállítási téren építtetni; de a kiállítás központi bizottsága, hivatkozva a hely szűk voltára és arra, hogy a pavillonok számára fenntartott helyek már el vannak foglalva, e megkeresésnek nem tehetett eleget. Miután a külföldi gyártmányok közül csak olyanok állíthatók ki, melyek újításokat tüntetnek fel, ennél fogva a külföldi gazdasági gépkiállítás minden esetre érdekesnek ígérkezik. — A budapesti asztalos ipartársulat oly gyűjteményes kiállítást jelentett be, mely a tárlat egyik fénypontját fogja képezni. 27 fővárosi asztalos részvéte mellett 16 teljes szoba berendezésből fog állani a gyűjteményes kiállítás. Az e célra fenntartott 6 m. mélységű (30 négyszögm.) fülkéből 6-ot, az ezekkel szemközt berendezendő 4 méter mélységűekből (20 négyszögm.) 10-et fog igénybe venni e csoport. Az ipartársulat egyszersmind a kárpitosok, aranyozók, szobrászok stb. közreműködéséről gondoskodott. — A szállodások, vendéglősök és kocsimárosok ipartársulatának választmányában felvetett eszme, hogy az ipartársulat a kávéosok ipartársulatával együttesen jelenjen meg az országos kiállításon, s a felállítandó pavilonban kávéházat is rendezzenek be, — elvetettett s kimondotta, hogy az ipartársulat önállóan fog részt venni a kiállításban, s az e célra az orsz. bizottságtól nyert 300 □ méter területen külön pavillont fog építeni. A pavilonban lesz: magyar csárda, erdélyi ivószoba, borkóstoló szoba a kiállított italok külön helyisége, s egy helyiség, melyben a szállodák belső berendezéséhez szükséges minden ipartárgy ki lesz állítva.

Az indiai buza versenye az európai piacokon. A genfi osztrák-magyar konzul a következő jelentést tette a kormányhoz: Az a körülmény, hogy az indiai buza — via Marseille — két év óta különösen a lefolyt évben az amerikai, algiri és magyar gabnával közép és déli Németországban sikeresen versenyez, nem hagyható említés nélkül. A marseillei gabnakereskedők ez év elején az indiai buza fellépése által nagy veszteségeket szenvedtek; tényleg ugyanis India ez ideig a nemzetközi gabnakereskedelemben egészen másodrendű szerepet vitt, utolsó időkben a termelés ott oly olcsó lett, hogy a gabnaneműek Marseillen át a francia vasutak különleges tarifája segítségével — mely utobbiak nagy ügyességgel kezeltek és alkalmaztatnak — nemesak a külföldi gabonát szorítja ki a középeurópai piacokról, hanem még a helybelit is. Például 1 waggon indiai gabna (a 10.000 kg.) szállítási ára Marseilletől Bernig (via Genf) 300 frkba kerül. Egyes francia vonalokon a kedvezmények még jelentékenyebbek. Most már általában állítható az, hogy az indiai gabna meghonosult az európai piacokon és hogy azzal számolni kell. E körülmény Marseilleben az üzletet nagy izgatottságba hozta s a hausse-üzemeknek nagy károkat okozott. Ez izgatottság ugyan nem fog soká tartani s az egyensúly ismét helyreáll. A gabonatermelőknek és vasuti igazgatóságoknak nem lehet eléggé ajánlani, hogy az indiai gabna föllépését az európai piacokon tanulmány tárgyává tegyék.

RÉSZVÉNY TÁRSULATOK.

Az osztrák-magyar bank utolsó heti kimutatása szerint a leszámítási üzlet az utolsó héten keveset emelkedett. A bankjegyforgalom 3-8 millió frttal emelkedett azért, mert a banknak nagyobb fizetéseket kellett teljesítenie, a mennyiben ápril 1-jén különösen záloglevélkamatokat kellett fizetnie. A bankba 1-4 millió forint ezüst folyt. A tiszta tartalék ápril 7-én 33.64 millió forintot tett, a rendelkezésre álló jegykészlet 35.9 millió forintot, az összes tartalék 51.2 millió forintot képviselt. 1883. ápril 7-én a bankjegyforgalom 349.9 millió forintot tett, a leszámítási üzletben 129.7 millió forint, a kézi zálogüzletben 23.6 millió forint volt beruházva. A tiszta tartalék 36.9 millió, az összes tartalék 52.1 millió forintot tett.

A magyar jelzálog hitelbank igazgatósága múlt heti ülésében 18 félnek 792,500 frtnyi jelzálog-kölcsönöket engedélyezett, mely összegből házakra 231,000 frt, földbirtokra 561,500 frt esik. Ezenkívül több rendbeli község részére stb. összesen 549,000 frtnyi kommunális kölcsön lett megszavazva.

Kisbirtokosok országos földhitelintézete. Az igazságügyminiszteriumban törvényjavaslat készül, mely az osztrák magyar bank jel-

zálog hitelosztálya alapszabályaiban foglalt külön jogoknak (1878. XXV. t.-cz.) a kisbirtokosok országos földhitelintézetére leendő kiterjesztése iránt fog intézkedni. E törvényjavaslat szerint a kisbirtokosok országos földhitelintézetének záloglevelei, a községek, települések, alapítványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek pénzei, ugyszintén gyám- és árvahatósági, hitbizományi és letéti pénzek gyümölcsöző elhelyezésére lesznek használhatók s tőzsdei árfolyam szerint, szolgálati és üzleti biztosítékokra is fordíthatók. A törvényjavaslat, szövegének végleges megállapítása után, az országgyűléshez azonnal be fog terjesztetni.

— **A Foncière, pesti biztosító-intézet** ez évi rendes közgyűlése máj. 16-án fog megtartatni. A társulat mérlege a díjtartalékok javadalmazása után 168,625 frt 53 kr. tiszta nyereséget tüntet fel. Osztalékul az intézet 5 frtot fog részvényenkint fizetni. Készpénzdíj-bevétele volt 3,42,629 frt 49 kr. az elemi biztosítási ágakban és 611,178 frt az életbiztosítási ágban. — A tavalyi bevétellel szemben az idén 230,100 frt bevétel-többlet mutatkozik a tűzbiztosítási ágban és 71,513 forint többlet az életbiztosítási ágban. — Ez utóbbi ágban összes biztosítási állománya 13,177,604 frt tőkét képvisel, ennél fogva a múlt évben 1,142,610 frt tőkével gyarapodott. A díjtartalékok az elemi biztosítási ágakban 628,361 frt 29 kr-ra, az életbiztosítási ágban pedig 1,832,548 frt 25 kr-ra vannak, a múlt évvel szemben tehát 325,623 frt 90 krnyi szaporodást tüntetnek fel. A múlt évi nyereségből, a nyereség-tartalék-tőke javára 16,862 frt 55 krajczár fordítván, az 84,405 frt 14 kr-t tesz ki. A későbbi években esedékes díjak összege 331,947 frt 95 kr-ra növekedett s jelenleg 3,754,881 frt 11 kr-ra rug. A társulat tőkéi, oda nem értve a számlabeli követeléseket, valamint a képviselőségek pénzkészleteit és ugyanezeknek feleknél és ügynököknél lévő követelési egyenlegeit — következőleg vannak elhelyezve: A m. földhitelintézet és a pesti kereskedelmi bank zálogleveleiben, valamint vasuti elsőbbségi — és Pest városi 6%-os kölcsön kötvényekben 1,649,491.61. M. kir. kincstári jegyekben, takarékpénztári betétekben és bankoknál 532,307.53. Értékpapírokra és életbiztosítási kötvényekre adott előlegekben 254,030.65. A társulat budapesti és bécsi tehermentes házaiban 1,728,981.49, társzabali váltókban 120,032.87, készpénzben a központban 99,735.64. A társulási biztosítások tőkéiben 173,494.16.

— **Assicurazioni Generali.** 1884-iki évi márczius hóban az életbiztosítási-osztálynál 486 ajánlat 1,503,766 frt 49 krnyi biztosítási összeg erejéig nyújtatott be és 406 kötvény 1,244,052 frt 49 kr. biztosítási összegre állíttatott ki. Folyó év január 1-je óta 1332 ajánlat 4,044,805 frt 55 kr. biztosítási összeg erejéig nyújtatott be és 1139 kötvény 3,429,699 frt 55 kr. biztosítási összegre állíttatott ki, a múlt évben kiállított 3,521,691 frt 8 kr biztosítási összegre szóló 1028 kötvény ellenében, 1884 januárelseje óta bejelentett károk összege 286,624 frt 92 kr-ra rug. Az életbiztosítási osztály kimutatott biztosítási állománya 1882. december hó 31-én 70,822,205 frt 82 kr tőkét és 208,644 frt 91 kr járulékot tett ki 38176 kötvényre, a mire készpénztartalékban 16,301,454 frt 73 kr volt tartva. Az 1882. évben kifizetett károk az életbiztosítási osztály részéről 1,204,631 frt 62 kr-t tettek ki s az összes ágazatoknál a társulat alapítása óta (1831.) az évenkénti kimutatások szerint fizetett károk 160,174,710 frtot tesznek ki.

M Ű V É S Z E T.

Pállik Bélá-tól a muzeum képtára becses művet nyert (a Del előtt) mely fűzfák alatt játszó és legelő birkalát ábrázol két fiatal pásztorral s egy asszonnyal, ki nézi őket.

S Z I N H Á Z.

A nemzeti színház drámabíráló bizottsága egyhangulag elfogadta előadásra Csiky Gergely Nóráját és Murai Károlytól a Nőt. Ez utóbbi darab a Nő! czimén jelent meg nyomtatásban és sok irodalmi pletykához szolgáltatott anyagot.

A Farkas-Reczkó díjat, Mihályfi Károlynak ítelték a nemzeti színház drámai tagjai mint aki legtöbb szorgalmat és haladást tanusított. A díj csupán 52 frt 80 kr.

Meixner a Burgszínház tagja vendégszerepelt a gyapju utcai német színházban.

Wiltné Aradon rendkívüli sikerrel vendégszerepelt.

Passy-Cornel Adel énektanárnő utolsó matinéján a hallgatók közt volt Trefort miniszter, több előkelő vendég s Liszt Ferencz, ki maga is leült a zongorához s kísérte. «A gyermekek dicséneke ébredéskor» czimű saját karszerzeményét, melyet három kisaszszony összhangzólag énekelt. A leányvendékek sorában feltűnt ezuttal, mély hangjával, egy ifju is, Passy József, ki a Pauli Rik-hár tanítványa.

VEGYESEK.

Süldő korában szép Irén kisasszony
Ábrándos és szerelmes lányka volt,
A nyári északákon felsohajtott:
«Áraszd rám tiszta fényed, szende hold!»

De mikor egy vén bankár vette nőül,
Szívében ábránd többé nem honolt,
A régi álmokból csak egy maradt meg,
— Bár más alakban — a szép teli hold.

KÉPEINKHEZ.

Háromkerekű vizi vasparipa.

Ez sem tartozik többé a mesék országába! Ily vasparipán Teni Angliából Franciaországba utazott 8 óra alatt. A 3-ik kereke potolja a kormányrudat. Most már csak a légi vasparipa hiányzik.

A berlini lovaglósarnok.

Bámulatos eredményeket értek el a lovak idomítása körül Berlinben. Némely lovak a zsebkendő használatára taníttatnak, mások hordókat hengerítenek, tüzes karikákon ugranak át. Némely lónak hátára ágyukat erősítenek, és ezeket aztán elsüttetik.

Az alapos kura.

Személyek:

A férj.

A házibarát.

Első és utolsó jelenet.

A férj és a házibarát.

A férj: A véletlen oly kétségtelen bizonyítékokat juttatott kezeim közé, hogy föl kellennem, miszerint ön szereti nőmet... sőt meggyőződése, hogy ez önnél nem futólagos, mulékony vonzalom...

A házibarát: Ó nem vonzalom, szenvedély az, melynek sorvasztó kinjai ellen hiába küzdök hónapok óta — igen én szeretem nejét, imádom őt, ő mindenem, nélküle csak kín ez az élet...

A férj: Nos jól van uram, e szenvedélyes vallomás után csak egy mód van...

A házibarát: Rendelkezésre állok, a fegyverek választása önt illeti...

A férj: Nem, nem így értettem. Van még egy más mód is. Ön azt állítja, hogy nőm, Alfonsin nélkül nem élhet. Jó, tökéletesen értem. Miután úgy látszik, mintha nőm is rokonszenveznék önnel, szívtelenség lenne tőlem, kettőjük szerencsésjének útjában állani. Azonnal benyujtom a válópert, Alfonsin szabad lesz és miután a törvényes formáknak elég lesz téve, feleségül veheti...

A házibarát: (gyorsan el középén).

A férj: No ez nem jön többé házam tájékára.

Egy kényes ügy. A mont-de-marsani és a bordeauxi lapok most egy fölöttébb kényes, de még nem egészen földerített ügygyel foglalkoznak, melynek szereplői igen tekintélyes egyének s köztük van Beyne államügyész is. Beyne ügyész urat márczius 25-én a békebíró megidézte, mint a kitől Noelle Pesquidous k. a. 12,000 frank kártérítést követel. A kár a mit a kisasszony szenvedett igen delikát természetű. A felperes nő beadványában elmondta, hogy őt 1882 vége felé hamis bukás vádjával üldözték és ekkor Beyne ur, ki ez ügyben közvádó volt, elfogatással fenyegette őt, ha magát nem adja meg neki. Több hónapon át tartott köztük a viszony, a mint ezt a terjedelmes levelezés is bizonyítja. Noelle k. a. egy szép nap csak abba a kellemetlen helyzetbe jutott, melyet a vidéken közönségesen érdekes állapotnak neveznek. — Anya lett, de családja elhagyta őt és kénytelen volt különböző házakban szolgálni, a hová Bayne ügyész küldte őt, csak hogy távol tartsa Mont-de-Marsantól és hogy kikerülje a pénztkérő leveleket, melyeket Noelle küldött neki, segítséget követelvén maga és gyermeke számára. A panaszos nő beadványában meg van említve az is, hogy Beyne ur az említett leveleket ki akarta tőle zsarolni. Mint említők a per tárgyalása márczius 25-re volt kitűzve, de a tárgyalás kezdetén a békebíró kijelentette, hogy az alperes megidézése érvénytelen, mert a panaszos nő ellen családi és hallgatásdíj zsarolási pör van folyamatban és Souque hussier ellen is, ki az idézést szignálta. És valóban az nap Souque urat a vizsgálóbíró két órán át kihalgatta. A vidék reakzionárius sajtója ezt az ügyet lehetőleg kizsákmányolta; a köztársasági lapok azonban pártját fogva Beyne urnak, azt írták, hogy Noelle k. a. szolgálatában áll. A köztársasági sajtó elmondta azt is, hogy Noeliének, ha belemegy ez ügybe, életfogytiglan 600 frank évdíjat és Bordeauxban dohányboltot ígértek. Beyne ur, az ügyész, pedig a lapokhoz levelet intézett, kijelentve, hogy a törvényszék előtt fog orvoslást keresni ez «aljas vádak» ellen és hogy a Nouvellista üldöző szándékból visszhangja a legnyomorultabb bosszúnak. Más részről Beyne ur fivére, bordeauxi tengerésztiszt, a Nouvelliste újságtól követelte ama levelek kiadását, melyek az ügyész ellen már a megidőzés előtt vádaskodtak. A Nouvelliste azt mondta, hogy azok a levelek Houdes mont-de-arsani ügyvédnél vannak letéve, a kitől majd átveheti. Mikor e leveleket Houdes ügyvéd nem akarta kiadni, Beyne, a tiszt, megbotította őt. Ebből viszont párbaj lett és a katona keresztül szurta a fiskálisnak karját. Beyne ügyész pedig beadta lemondását a kormánynál, demissziójában hangsúlyozva, hogy ő a reakcionárius sajtó áldozata.

Van szerencsénk lapunk azon t. megrendelőit, kiknek előfizetési idejük a múlt hó végén lejárt, annak szives megújítására felkérni, nehogy a lap szétküldése körül fenakadás támadjon, — figyelmeztetvén egyuttal t. olvasóinkat, hogy teljes számu példányokkal a kiadóhivatal még mindig szolgálhat és hogy a hátralékos előfizetési pénzek beküldését eszközölni méltóztassanak.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos GRÓF KREITH BÉLA.